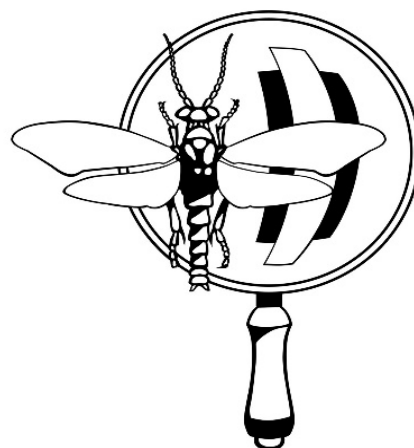

VEELPOOT

Jaargang 37 nr. 4, september 2026

Natuurvereniging

KNNV

Landelijke
Insecten Werkgroep

Inhoud:

Mededelingen van het bestuur (voorzitter)	2
Een vlindercadeautje (Michel van Adrichem)	3
..	
Houdini de ontsnapper (Koos van Brakel)	5
Bijzondere wantsen op het TNP-industrieterrein in Bergen op Zoom (Vera Vandenbulcke & Gerrit Groene- weg).....	7
Florida-uil (<i>Spodoptera exigua</i>) (Willemein Poot)	17
Pruimenmot (<i>Grapholita funebrana</i>) (Willemein Poot) .	22
Zwemmende rupsen (Willemein Poot)	25
Zomer weekend LIW in Posterholt (Willemein Poot in samenwerking met Lia Boekestein, Hans van Helden, Grietje Vlasma en Michel van Adrichem.....	27
De eendenkooi (Willemein Poot)	32
De Eendenkooi II (Michel van Adrichem, Rudolf van Hen- gel en Willemein Poot)	35
Publicaties	39

COLOFON

Veelpoot 37^e jrg., nr. 4, september 2026

ISSN 1386-9965

Veelpoot is een uitgave van de Landelijke
Insectenwerkgroep (LIW) van de Natuurvereniging KNNV
Het blad verschijnt in principe viermaal per jaar (januari,
april, juli en september)

Bestuur liw@knnv.nl :

voorzitter: Geert van Poelgeest

secretaris: Anna Kreffer

penningmeester: Michel van Adrichem

penningmeester.liw@knnv.nl

lidmaatschap: € 7,50 per lid/jaar

Bankrekening: NL94 ASNB 8850 6220 74

t.n.v. M.T. van Adrichem

webmaster: Geert van Poelgeest

Website: <https://liw.knnv.nl>

Redactie Veelpoot: Gerrit Groeneweg,
veelpoot@liw.knnv.nl

Sluitingsdata kopij: week 11, 24, 37 en 50

Overname van delen van de tekst is toegestaan onder
bronvermelding.

Foto cover:

Blauw weeskind (*Catocala fraxini*)

Illustratieverantwoording:

Gerrit Groeneweg (7-16)

Hans van Helden (cover, 28 en 29)

Jeroen Voogd (pag. 25-26)

Koos van Brakel (pag. 5 en 6)

Michel van Adrichem (4 en 30 onder)

Willemein Poot (17,18, 19 midden, 22-23, 30 boven en
midden), 31-38)

COPYRIGHT

LIW-KNNV september 2026

LIW voor mensen met passie voor insecten

Mededelingen van het bestuur

Geert van Poelgeest, voorzitter

6 september 2026

Per 1 januari gaan we over naar de Triodosbank, het voordeel is dat het geen privérekening meer is, maar een rekening van de LIW. Bij het aantreden van een nieuwe penningmeester is de overdracht veel makkelijker.

Op het laatste weekeinde is de hoogte van de contributie besproken. Het voorstel was deze te verhogen tot € 10,-. De penningmeester vindt dat er geen noodzaak is om de contributie te verhogen, omdat we met de huidige contributie uitkomen.

We willen meedoen met de Week van de Biodiversiteit, deze vindt plaats van vrijdag 21 mei tot en met zondag 30 mei 2027. Deze week wordt door de KNNV georganiseerd om de aandacht op de biodiversiteit te vestigen. De LIW neemt uiteraard insecten als uitgangspunt. Wie zou in deze week namens de LIW een excursie, workshop of iets anders willen leiden? Stuur je idee op naar liw@knnv.nl met plaats, datum en tijd, kosten en eventueel het thema van de bijeenkomst. De LIW zorgt voor de publiciteit.

Weekeinden 2027

Het voorjaarsweekeind is van 30 april tot en met 1 mei; het zomerweekeind van 13 tot en met 15 augustus. We verblijven op de kampeerboerderij De Tureluur, Latestraat 17, 5534 AM Nettersel. We kunnen tussen de 25 en 30 personen onderdak bieden, kamperen is mogelijk. De inschrijving is geopend vanaf 1 december via de site (<https://liw.knnv.nl/agenda/>).

Landelijk Nieuws

Afgelopen juli is de studiereis Insecten voor de vijfde keer georganiseerd. Lees het verslag [klik hier](#)

Er komt weer een zesde studiereis in 2027, deze wordt ook weer in Gorssel gehouden. De informatie volgt later.

Verjaardagskalender

Ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan heeft de KNNV een verjaardagskalender uitgegeven. Veel maanden hebben insecten als thema. KNNV leden betalen € 10,-; voor niet leden is de prijs € 12,50 exclusief verzendkosten. Bestel deze van bureau@knnv.nl.

KNNV-sticker

Voor de studieweek Insecten is er een sticker van 10 x 13 cm gemaakt. Je snapt dat insecten hier een prominente plek innemen. De kosten zijn € 1,50 excl verzendkosten; voor € 3,-- sturen we hem op. We kunnen de sticker ook meenemen naar het weekenden. Bestel de sticker via liw@knnv.nl

Een vlindercadeautje¹

Michel van Adrichem

Op 8 September 2025 ontving ik een appje dat luidde: “Al zegt dat deze rups een koninginnenpage is maar jij bent betrouwbaarder, wat zeg jij?” Ik kon met een gerust hart melden dat het inderdaad de rups van een koninginnenpage, *Papilio machaon*, betrof. Dat was overduidelijk. Ik begreep dat de rups inmiddels het loof van de wortels in de moestuin helemaal had kaalgevreten. Dus berichtte ik dat de rups ook wel loof van pastinaak lust. “Volgens mij komt-ie morgen jouw kant op”, luidde vervolgens de reactie. “Hmmmmm, oké!”. De rups zat namelijk op een onmogelijke plaats in de moestuin en er was ook géén eten meer. Vervolgens bedachten zij: “bij Loes en Michel is de rups in goede handen”. Zodoende kreeg ik de rups als vervroegd verjaardagscadeau met de zorgelijke mededeling dat hij niet meer at.

Rupsen kweken

Mijn vrouw Loes en ik kweken met enige regelmaat rupsen op tot vlinders. Vooral de makkelijk te vinden rupsen van de grote brandnetel zoals kleine vos, *Aglais urticae*, dagpauwoog, *Aglais io*, en atalanta, *Vanessa atalanta*. Als de rupsen nog klein zijn, gaat de opgroei naar vlinder meestal vlekkeloos. Ze groeien immers veilig op zonder in contact te komen met hun vijanden. Als je de rupsen in het begin met enige regelmaat en later dagelijks van voldoende verse grote brandnetel voorziet zijn ze tevreden. Wij zetten de brandnetels wel altijd in een klein potje met water zodat deze fris blijven. De rupsen vreten, poepen en vervellen wat af. Vlak voor de verpopping stoppen ze ineens met eten. De rupsen gaan hangen op iedere mogelijke plek en vervolgens verpoppen.

Kleine rupsen

Als het je alleen om de vlinders gaat en je niet van verrassingen houdt dan kan je beter de grotere rupsen in de vrije natuur laten. Deze zijn soms al aangeprikt door een sluipwesp of sluipvlieg en dan verschijnt een heel ander beestje uit de pop. Vaak nemen we wel een twintigtal rupsen mee. Ongeveer twee weken rupsstadium, tien dagen pop en dan verschijnt de vlinder, zo leert de ervaring. Het vereist wel enige kunst om deelgenoot te zijn van het uit de pop komen van de vlinder. Wij gunnen onszelf meestal de rust niet om een tijdje met onze neus voor de bak te zitten wachten. Terwijl we toch redelijk goed kunnen inschatten wanneer ze uit de pop komen. Wij kunnen enorm genieten als we na maximaal een weekje of vier de vlinders kunnen vrijlaten. Verder proberen we vooral óók de kinderen uit onze buurt mee te laten genieten van het hele proces. Als wij toevallig een weekje op vakantie gaan dan logeren de rupsen bij één van de kinderen uit de buurt.

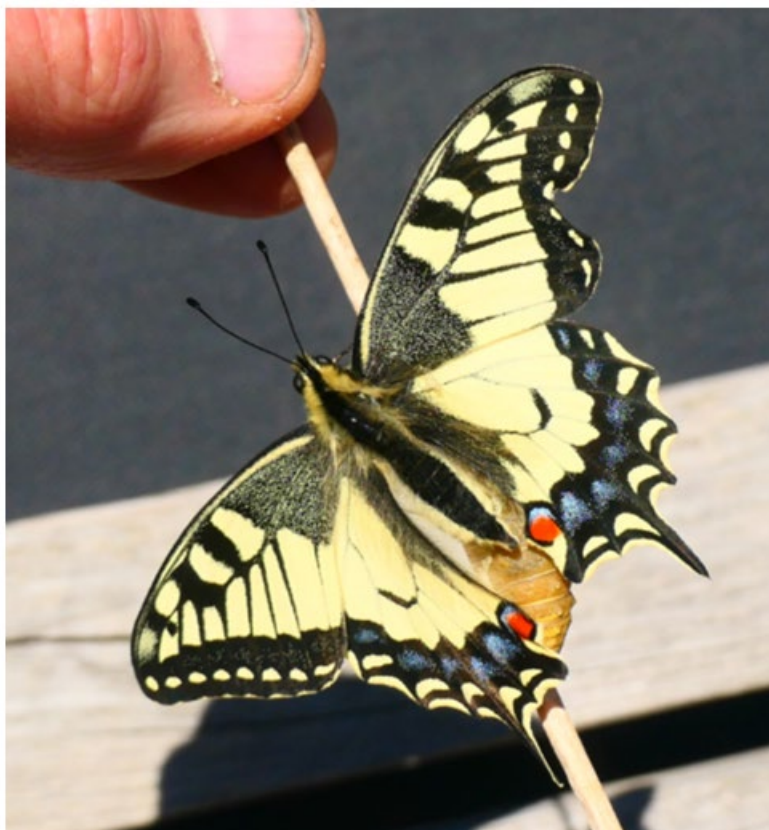
¹ Met toestemming overgenomen uit de Nieuwsbrief van de KNNV Den Haag nr. 243, augustus 2026, pag. 5-6

Géén hoofdbreken

Wij wisten voldoende: de rups gaat zich binnenkort verpoppen. Wat mij wel zorgen baarde, was de gedachte hoe loods ik deze pop de winter door. De rups was inmiddels aan een satéstokje omhooggeklommen en had zich halverwege het stokje met een spinseldraadje om zijn middel vastgemaakt. Ik las dat de poppen van de tweede generatie als gordelpop overwinteren. Verder las ik dat een rups zichzelf dus inderdaad rond het midden (gordel) met een spinseldraadje aan een blad of stengel vastmaakt en vervolgens verpopt en daarmee in de herfst op de grond valt. Soms hecht de rups zich aan een stam of muur. De rupsen die laat verpoppen overwinteren als pop tot volgend voorjaar. Afhankelijk van de plaats verkleurt de pop bruin of groen. Normaal gesproken pak je op jouw verjaardag cadeautjes uit maar dit cadeautje pakte zichzelf precies op mijn geboortedag in. Dit was voor mij een signaal dat het wel ging goed komen. Ik plaatste de pop in een afgesloten doorzichtige bak met ventilatiegaten buiten in een open kast en wachtte af.

Kakelvers en puntgaaf

Vanaf eind januari keek ik met enige regelmaat in de bak én vanaf half maart bijna dagelijks. Je wilt immers niet dat je in jóúw bak een dode koninginnenpage vindt. Op 7 April zie ik in de middag iets geels fladderen. Het verjaardagscadeautje had zich uitgepakt. Wat ik toen ontwaarde, tartte iedere

beschrijving. Een kakelverse, punt gave koninginnenpage. Wat een pracht met al die subtiele kleurrijke schubjes op de vleugels! Natuurlijk heb ik best regelmatig koninginnenpages gezien maar nooit zo puntgaaf en dan ook nog zo dichtbij.

Vast aan pop

De vlinder fladdert maar komt niet los van het satéstokje. Één poot zit nog vast aan de pop waardoor de vlinder niet kan wegvliegen. Met een beetje schuldgevoel maak ik eerst foto's. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan want de vlinder wil wegvliegen maar dat lukt niet. Fladderende beesten

zijn lastig te fotograferen. Loes heeft inmiddels snel nog wat kinderen uit de buurt opgetrommeld zodat ook zij van deze prachtige vlinder kunnen genieten. Na de fotosessie peuter ik heel voorzichtig de pop kapot waarna de koninginnenpage meteen de hoogte invliegt en achter de bomen verdwijnt.

Houdini de ontsnapper²

Koos van Brakel

Iedereen die een insectenhotel heeft en er ook de tijd voor neemt om het doen en laten van de gasten van het hotel te observeren zal wel eens een heel erg klein vliegje hebben zien zweven voor de nestopeningen van metselbijen, net alsof het naar iets op zoek is. En dat is ook zo, het is namelijk de Houdinivlieg (*Cacoxenus indagator*), een z.g. kleptoparasiet. Een soort fruitvliegje met opvallend rode oogjes. Kleptoparasieten leven van het voedsel of de prooi van andere dieren en in dit geval leven de larven van deze vliegjes namelijk van het voer van metselbijen. Metselbijen verzamelen stuifmeel en leggen er een eitje bij, als de larve is geboren ligt er alvast een flinke hoeveelheid eten klaar.

En dat weten deze kleine vliegjes blijkbaar ook. Als de kust veilig is leggen ze er dan een of meer eitjes bij en die larven komen eerder uit dan de larven van de metselbijen. Dus kunnen ze eerder beginnen met eten dan de bijenlarven.

Het gevolg is dat de bijenlarven vaak sterven van de honger. De vliegenlarven gaan dan verpoppen en komen het volgende voorjaar als vlieg uit de cocon.

Houdini-vlieg betraapt
door de rose metselbij

Maar hoe komt zo'n klein teer vliegje dan door de gemetselde afdichting van het nest? Vliegen hebben immers geen kaken om die afdichting kapot te bijten.

² Met toestemming overgenomen uit Fluitenkruid, het orgaan van de KNNV-afdeling Woerden, 43 jrg., nr. 3, juli, pag. 35-36

Even later is de Houdinivlieg toch het nest ingegaan

Gehoorndemetselbij bespied door de Houdinivlieg

Het lichaam van het vliegje is na de geboorte erg zacht en elastisch en kan, omdat hij zo klein is, zich tussen de kleinste kiertjes wurmen en opblazen en zodoende scheurtjes in de afdichting maken. En als er daardoor openingen ontstaan ontsnapt de Houdinivlieg, nauwelijks te geloven. Hiermee moet ze niet te lang wachten, want het lichaampje is dan te hard om die ontsnappingsstruc uit te halen.

In mijn insectenhotel nestelen in het voorjaar zowel rosse metselbijen als gehoornde metselbijen en alleen bij de nesten van deze bijen zie ik de vliegjes patrouilleren. Ik zie wel af en toe een blauwe metselbij, alleen een mannetje, maar het vrouwtje heb ik nog niet zien nestelen. Misschien dat de blauwe metselbij ook geparasiteerd zou worden, dat weet ik niet. In ieder geval is er geen interesse voor de nesten van de muur-, blokhoofd- en pottenbakkers-wespen, die nestelen ook in hetzelfde 'hotel'. De reden is nogal eenvoudig: wespen verzamelen geen stuifmeel en ook dat weet (of ruikt?) de Houdinivlieg.

Metselbijen nestelen al vroeg in het voorjaar, vanaf maart t/m mei is er activiteit en het parasiteren heb ik in de tweede helft van april tot in mei kunnen waarnemen.

Dan nog de naam Houdini. Die is gegeven aan deze vliegjes, omdat ze net als de in 1926 overleden ontsnappingskunstenaar Harry Houdini, ook wel de boeienkoning genoemd, zich uit onmogelijke situatie kunnen bevrijden.

Houdinivlieg (*Cacoxenus indagator*)

Bijzondere wantsen op het TNP-bedrijventerrein in Bergen op Zoom

Vera Vandenbulcke
Gerrit Groeneweg

Al in de vroege middeleeuwen is Bergen op Zoom een niet onbelangrijk overslag- en handelscentrum voor het internationaal transport tussen Rijn, Schelde, de Zeeuwse stromen en de Noordzee, met een intensieve beurs- en vrachtvaartverkeer op Antwerpen, Dordrecht en Amsterdam.³ Eeuwenlang bestaat de haven uit het de monding van een ver landinwaarts lopende turfvaart. Het op diepte houden van de haven en het onderhoud van kaden en beschoeiingen is eeuwenlang een punt van aanhoudende zorg voor de stad. Bij eb viel de haven droog en bij springvloed liep het zoute Oosterscheldewater over de kaden. Reeds in 1622 zijn er plannen voor de aanleg voor een nieuwe haven, die met sluizen kon worden afgesloten, maar het duurde tot 1964, voort in de Theodoruspolder ten noordwesten van de stad een nieuwe getij loze haven in gebruik kon worden genomen. Kort daarop vestigden zich de eerste bedrijven langs en in de nabijheid van die nieuwe haven. Dat bedrijventerrein werd in de jaren tachtig van de vorige eeuw in westelijke richting uitgebreid met daartoe ingepolderde en opgespoten slikken van de Oosterschelde. Ook in oostelijke richting breidde het industriegebied zich uit. Ze ontstond het huidige multimodaal ontsloten bedrijventerrein *Theodorushaven-Noordland-De Poort (TNP)*: een gebied met intensief internationaal vrachtverkeer, bestaand uit asfalt, gemaaide bermen, beton en stalen constructies. Hoe oninteressant kan het zijn?

De Grote Oogst

Met de aanpak “Grote Oogst” wil de provincie Noord-Brabant een impuls geven aan het verduurzamen van bedrijventerreinen. Duurzame bedrijventerreinen zijn een belangrijke voorwaarde voor een toekomstbestendige economie en een goed en gezond woon- en vestigingsklimaat. Daarnaast kunnen bedrijventerreinen een grote bijdrage leveren aan onder andere de energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en stikstofreductie. Kortom, duurzame bedrijventerreinen zijn een voorwaarde voor een toekomstbestendige Brabantse economie, aldus het provinciaal bestuur.

In elke regio selecteerde de provincie een drietal bedrijventerreinen waar veel kansen én grote opgaven liggen op het gebied van energie, circulariteit en klimaatadaptatie. Voor Westelijk Noord-Brabant werd onder andere bedrijventerrein TNP in Bergen op Zoom geselecteerd.

Op het terrein bevinden zich ruim honderd verschillende bedrijven. Naast logistiek zijn met name groothandel en de chemische industrie aanwezig. Met deze diversiteit heeft bedrijventerrein TNP een belangrijke rol in de

energietransitie, de klimatologische veranderingen, het verduurzamen van bedrijfsprocessen en het zich ontwikkelen naar een circulaire economie, aldus de provincie. Op het bedrijventerreinen TNP

³ Groeneweg 2014, 51-80

komen al deze opgaves samen. Voor zoveel ontwikkelingen en opgaves op één plek is het van belang om het gebied integraal te bekijken. Zo zijn er win-win kansen te behalen voor allerlei opgaves, die het bedrijventerrein als geheel toekomstbestendiger maken. Dit past in de plantbased-, en circulaire economie-doelstellingen van de gemeente Bergen op Zoom.

De grotendeels versteende bedrijventerreinen zijn vaak hitte-eilanden, waar de temperatuur op zomerse dagen 9°C hoger kan liggen dan elders. Daarnaast is er de kans op wateroverlast bij hevige stortregens. Maar - en dat trekt onze aandacht - de biodiversiteit is er sterk onder druk komen te staan.

Eén van de maatregelen die door TNP en de gemeente Bergen op Zoom worden getroffen is daarom het vergroenen van het industriegebied. Verspreid over het bedrijventerrein TNP (vooral in de brede wegbermen) zijn sinds 28 november 2025 tienduizenden bomen en struiken geplant. Zo groeien er straks bomenrijen met onder andere berk, zomereik, zwarte els, ratelpopulier, knotwilg en populier. Ervan uitgaande dat het plantgoed de droge zomer van 2026 heeft overleefd.

Ook dat groenproject maakt deel uit van het plan de Grote Oogst. Het is een subsidieproject dat ondersteund wordt door de provincie Noord-Brabant, de gemeente en TNP.

Het streven is gericht op een coulisselandschap, nieuwe aanplant, wandelpaden met een bankje dat uitkijkt over het water. Men overweegt er zelfs een Eco-Tower te plaatsen, die als broedplaats voor vogels zal dienen. Met twee bedrijven wordt nu al overleg gevoerd om op het eigen terrein meer groen aan te brengen. Langs wegen met brede bermen wordt gedacht om wadi's of andere waterpartijen aan te leggen voor een goede biodiversiteit. Bestaande boomrijen zullen, waar mogelijk, doorgetrokken worden en er zullen op diverse plaatsen vogelbosjes aangelegd worden. Ook zullen op meerdere locaties plantvakken gecreëerd worden met een variëteit van bloemmengsels. Langs bestaande waterpartijen zullen gedeelten blijven zoals het nu is. Hier kan de natuur ongerept zijn gang gaan. Details moeten natuurlijk nog verder uitgewerkt worden. Kortom er bestaat een scala aan plannen om het terrein te vergroenen, waardoor hittestress en het risico op wateroverlast worden verminderd en de biodiversiteit wordt verhoogd: bomen en planten zorgen ervoor dat het bedrijventerrein een interessante verblijfplaats wordt voor vogels, insecten en andere dieren.

Het onderzoek

Ons is gevraagd de ontwikkeling van de biodiversiteit van het gebied een paar jaar te volgen. Wij richten ons daarbij primair op (loop)kevers en wantsen. De beide soortgroepen zijn indicatief voor respectieve biotoop en flora. De meeste soorten loopkevers zijn sterk grondgebonden, waarbij wijziging van temperatuur, vochtigheidsgraad, beschaduwing, bodemsamenstelling, beschikbaarheid van voedsel, enzovoorts snel tot verandering in de soortensamenstelling leidt. Veel wantsen zijn afhankelijk van één of enkele specifieke plantensoorten, zodat verandering in de flora zich onmiddellijk vertaalt in wijziging van de wantsenpopulatie. Bijkomend voordeel is dat vrijwel alle loopkevers en veel soorten wantsen langs objectieve en statistisch verantwoorde wijze door middel van bodemvallen kunnen worden verzameld en op basis van uiterlijke kenmerken redelijk eenvoudig op naam kunnen worden gebracht. Medio april zijn we daarmee aan de slag gegaan. In overleg met de Bergse stadsecoloog zijn een viertal meetpunten vastgelegd, verspreid over het bedrijventerrein. Als bodemval zijn per meetpunt een drietal plastic bekertjes ingegraven. De bodemvallen bevatten een 4%-formaldehyde-oplossing en worden gedurende de maanden april tot en met september elke veertien dagen geledigd. Daarnaast vindt aanvullende monitoring plaats door middel van sleepnet en klopscherm.

Op dit moment is nog niet al het door ons verzamelde materiaal uitgewerkt, maar het valt nu al op, dat een gebied van asfalt, beton, wegbermen en bedrijfsgebouwen een bijzonder grote diversiteit aan loopkevers en wantsen telt. Waarschijnlijk wordt die biodiversiteit in positieve zin beïnvloed

door de afwezigheid van agrarische bedrijfsvoering: er wordt geen gebruik van bestrijdingsmiddelen gemaakt, er worden geen meststoffen ingebracht en de bodembewerking is beperkt tot het periodiek maaien van de bermen, waarbij het maaisel na enige tijd wordt afgevoerd.

De vier locaties op het bedrijventerrein TNP in Bergen op Zoom, waar in de wegberm een drietal bodemvallen zijn geplaatst

Gedurende april tot medio juli 2026 zijn op de vier gemonitorde locaties in de bermen van het bedrijventerrein niet minder dan 43 soorten loopkevers en 41 soorten wantsen aangetroffen.⁴ Daaronder bevinden zich vier soorten, waaraan we in dit artikel aandacht besteden: de rupsklaverrandwants (*Bathysolen nubilus*), de duinrietsapwants (*Dimorphopterus spinolae*), stalkruidbochelwants (*Dicyphus annulatus*) en de dwerggraafwants (*Ochetostethus nanus*).

De rupsklaverrandwants (*Bathysolen nubilus*)

De rupsklaverrandwants is tot nu toe driemaal in een bodemval in een berm van het bedrijventerrein aangetroffen, steeds op hetzelfde meetpunt.⁵

Rupsklaverrandwants (*Bathysolen nubilus*).
Bergen op Zoom, 8 juli 2026

⁴ Het onderzoek loopt tot en met september. Het na medio juli verzamelde materiaal wacht nog op bewerking. Over alle waarnemingen gedurende de gehele onderzoeksperiode verschijnt omstreeks de jaarwisseling een eindverslag.

⁵ Van Konijnenburgweg, meetpunt 3, op 10 juni, 8 juli e 22 juli 2026

De rupsklaverwants is een kleine (5,5-6,2mm) breedgebouwde bruine randwants, die fytofaag op warme, zonbeschenen en zandige, vaak kalkrijke plekken op en onder hopklaver *Medicago lupulina* leeft. Op de bodem liggende zaden vormen vermoedelijk de belangrijkste voedselbron.

Ter plaatse groeien verschillende grassen, bijvoet, duizendblad, grote ereprijs, hermoes, heelblaadjes, hondsdrif, kaarsjeskruid, jacobskruid, klapproos, krulzuring, madelief, riet, ruw vergeetmijnetje, smalle weegbree, voederwikke, wildepeen, zilverschoon en hopklaver.

Hopklaver (*Medicago lupulina*) op meetpunt II langs de Van Kojnenburgweg te Bergen op Zoom

De rupsklaverwants (als Nederlandse naam zou 'hopklaverwants' wellicht toepasselijker zijn) is een zuidelijke soort die in 1935 voor het eerst in ons land is aangetroffen. Op de 68^e wintervergadering van de NEV deelt de entomoloog Reclaire (1881-1949) de aanwezigen mee, dat hij van ene Pater Scholte vernomen heeft, dat deze de soort op een leemhelling bij Schin-op-Geul heeft waargenomen. Het is daarmee de eerste waarneming van deze soort voor Nederland.⁶

Nadien is de soort regelmatig ook op andere plaatsen in Limburg waargenomen, pas na 2008 ziet men de soort ook elders in de zuidelijke helft van ons land. Vooralsnog wordt de soort als (zeer) zeldzaam aangemerkt.⁷

Duinrietsapwants - *Dimorphopterus spinolae* 13 mei

Een andere bijzondere soort, die wij in de wegberm van het TNP-bedrijventerrein waarnamen, is de duinrietsapwants.

De duinrietsapwants is een 3,1-4,6 mm metende glanzende, donkergekleurde, smalle en langwerpige soort. Meestal is de soort brachypter, dat wil zeggen dat de voorvleugels ontbreken.

De duinrietsapwants leeft van het sap van grassen. In kustgebieden is dat helmgras (*Ammophila arenaria*), zandhaver (*Leymus arenarius*) en duinriet (*Calamagrostis epigejos*). In het binnenland leeft de wants vooral op duinriet. De soort is zeldzamer op andere grassen als rietgras (*Phalaris*), parelgras (*Melica*) en riet (*Phragmites*).⁸

Slechts een klein deel van de dieren heeft volledig ontwikkelde vleugels, zodat het verspreidingsvermogen beperkt is. Vliegende dieren zijn nog niet waargenomen.⁹

Op de onderzochte locatie groeit een grote verscheidenheid aan grassen, zoals Glanshaver (*Arrhenatherum elatius*) en gewoon riet (*Phragmites communis*). Na een intensieve maaibeurt van de

⁶ Reclaire, A., 1935: xxxvi-xxxvii

⁷ Aukema, B. & Hermes D.J., 2020, 32; Aukema 2026, 448

⁸ Wachmann e.a. 2007, 74

⁹ Aukema & Heijerman 2026, 186-187

bermen op het TNP-bedrijventerrein en een periode van langdurige droogte kon dit jaar (nog) niet vastgesteld worden of op de beide vindplaatsen al dan niet duinriet aanwezig is.

Op 13 mei troffen we de soort in onze bodemvallen aan op twee verschillende locaties: een ongevleugd exemplaar onder aan een hellende berm langs de Van Konijnenburgweg (op locatie nr. 2) en een gevleugeld exemplaar (macropter) langs de Leegwaterweg (locatie bodemvallen nr. 4). Of 'onze' gevleugelde wants ook over een volledig vliegvermogen beschikt, is niet onderzocht: de aanwezigheid van vleugels impliceert immers niet, dat ook de vliegspieren volledig ontwikkeld zijn.

Of op het bedrijventerrein sprake is van levensvatbare populatie is niet bekend. We hopen het onderzoek nog vier jaar voort te zetten: de toekomst zal het leren.

Deze nieuwkomer komt dit keer niet uit het mediterrane zuiden, maar heeft een meer oostelijke oorsprong: Zuidoost- en Oost Europa en verder. De biotoop die deze soort ambieert wordt gevormd door droge zandige gronden of gebieden met een krijtachtige bodem.

Duinrietsapwants
(*Dimorphopeterus spinolae*),
brachypter, Leegwaterweg,
Bergen op Zoom. 13 mei 2026

Dat de zeldzame soort in Bergen op Zoom is gesignaleerd, was te verwachten. Eerder werd de soort in het Antwerpse Havengebied, op minder dan 30 kilometer afstand, waargenomen.

De vindplaats in het Antwerpse havengebied, tussen het Leopolddok en het Vierde havendok, bestaat uit stroken met wilde planten langs vooral spoorlijnen, waarbij de bodem – evenals in Bergen op Zoom, door opgespoten zandgrond gemengd met schelpen, schelpengruis en kiezel is gevormd.

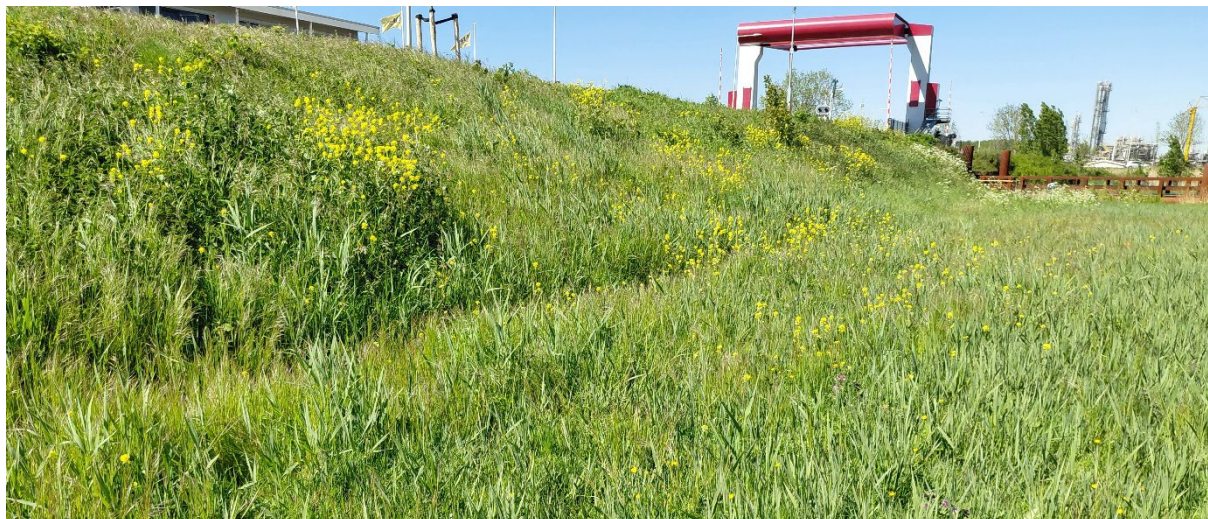

Duinrietsapwants
(*Dimorphopeterus spinolae*),
macropter. Van Konijnenburgweg,
Bergen op Zoom. 13 mei 2026

Op de Antwerpse vindplaats is duinriet een dominerende plant. Daarop werden in 2012 talrijke nimfen en lang- en kortvleugelige exemplaren verzameld. Ze leefden er niet alleen op planten met bloeipluimen, maar zelfs op de gedeeltelijke gemaaide bermen met duinriet zonder bloeiwijzen. Nimfen en adulten bevonden zich daar vaak dicht bij de bodem op in de bladscheden, waar ze aan de

stengels, bladeren en wortels van de waardplant zuigen. Bij warm weer zijn ze ook boven in de grassen waargenomen.¹⁰ Gezien zijn onopvallende formaat, kleur, postuur en levenswijze is het niet uitsloten dat de soort onopgemerkt toen ook al in onze omgeving voorkwam.

Pas in 20216 worden in op verschillende plaatsen in Midden-Limburg de eerste exemplaren voor Nederland gesignaleerd. Ook daar weer was duinriet de belangrijkste waardplant.¹¹

Hellende berm aan de Van Konijnenburgweg op 29 april 2026; één van de twee vindplaatsen van de duinrietsapwants (*Dimorphopeterus spinolae*)

Inmiddels komt de soort verspreid voor in nagenoeg het gehele Nederlandstalige deel van België. In Nederland wordt de soort voornamelijk in het zuid-oosten waargenomen, voorts zijn er wat verspreide vindplaatsen elders in de zuidelijke helft van ons land.¹²

Stalkruidbochelwants (*Dicyphus annulatus*)

De stalkruidbochelwants is een kleine gevleugelde wants (2,8-3,6 mm), die zoöfytofaag in open, droge en zand- of kalkhoudende habitats op kattendoorn (*Ononis repens spinosa*) en kruipend stalkruid (*Ononis repens procurrens*) leeft.

Stalkruidbochelwants (*Dicyphus annulatus*). Bergen op Zoom, Leeghwaterstraat, 3 aug. 2026

De stalkruidbochelwants is in Nederland zeldzaam en komt verspreid vooral in Limburg en in het kustgebied voor.

¹⁰ Viskens et al. 2012

¹¹ Aukema et al. 2017, 46

¹² Waarnemingen.be en waarneming.nl (geraadpleegd 7 september 2026)

Kattendoorn (*Ononis repens spinosa*) langs de Leeghwaterweg, 5 augustus 2026

Op het TNP-bedrijventerrein is de wants in de zomer van 2026 met behulp van een sleepnet langs de Leeghwaterweg op kattendoorn aangetroffen.¹³

Dwerggraafwants - *Ochetostethus nanus*

Op 22 juli 2023 troffen we in een van de bodemvallen op locatie III (Van Konijnenburgweg) de kleine, afgeplatte en dofzwarte dwerggraafwants aan. Karakteristiek voor de soort zijn het formaat, de enigszins verdikte aderen op het corium en de vorm van de kop van het dier. De lengte van deze soort bedraagt 3-4,4 mm.

Zonder genitaalonderzoek is het dier weliswaar niet te onderscheiden van een ander graafwantsje, *Ochetostethus opacus*, maar het voorkomen van die soort op de onderzochte locatie is onwaarschijnlijk.

Over de biologie van de dwerggraafwants is weinig bekend. De vrouwtjes bewaken de eieren en de nimfen, die in een groepje bij elkaar blijven.

De wants leeft fytofaag tot vijf centimeter diep in spaarzaam begroeide, zandige bodems. Over de biologie van deze graafwants is weinig bekend. Vermoedelijk leeft het dier van sappen uit de wortels van een plant. Welke plant dat is, is evenmin bekend. Nabij Aalter (B.) trof men de soort aan op een bouwkaavel met spaarzame ruderaal vegetatie, gedomineerd door de mossen krulmos (*Funaria hygrometrica*) en purpersteeltje (*Ceratodon purpureus*). In de provincie Namen werden destijds een mannetje en twee vrouwtjes waargenomen in droog kalkgrasland, waarbij wimperparelgras (*Melica ciliata*) een mogelijke waardplant zou kunnen zijn.

Andere wetenschappers noemen buntgras (*Corynephorus canescens*) en duinfakkelgras (*Koeleria albescens*) als waardplant.¹⁴ In Frankrijk is de soort ook aangetroffen bij lipbloemigen (Lamiaceae) en anjer (*Dianthus*) en in de Franse duinen onder pollen viltig brandkruid (*Phlomis russeliana*).¹⁵ Maar

¹³ Meetpunt 4; GPS 51.49782, 4.25671

¹⁴ Stichel 1957-1962, 682

¹⁵ Lupoli & Dusoulier 2015, 105

ook wilde averuit (*Artemisia campestris*), herik en witte mosterd (*Sinapis*) en zelfs peer (*Pyrus elaeagnifolia*) en eik (*Quercus*) worden als waardplant genoemd.¹⁶

Eerder troffen wij deze soort in westelijk Noord-Brabant ook aan in Ossendrecht (Waterwingebied Pottenbergen op 7 juli 2021) en nabij Roosendaal (landgoed Visdonk op 5 september 2022). In het eerste geval werd de wants met een sleepnet van de vegetatie geveegd; op Visdonk verzameld uit een bodemval.

Dwerggraafwants
(*Ochetostethus nanus*).
Beren op Zoom, Van
Konijnenburgweg, 22
juli 2023

De dwerggraafwants heeft een Mediterraan-Atlantisch verspreidingspatroon en kwam tot voor kort alleen voor op het Iberisch schiereiland (Portugal en Spanje) en in de westelijke helft van Frankrijk. Aan het begin van deze eeuw werd de soort ook op een tweetal dicht bij elkaar gelegen plaatsen in het zuiden van België waargenomen (Nismes en in Olloy-sur-Viroin in de provincie Namen). De dichtst daarbij gelegen bekende vindplaats was toen ongeveer 200 kilometer zuidelijker in Compiègne, Noord-Frankrijk. Vier jaar later treft men één exemplaar aan in de buurt van Aalter (provincie O.-Vlaanderen), 140 km verwijderd van de vindplaats in de provincie Namen.¹⁷

Vermoedelijk als effect van de klimaatveranderingen breidt het areaal van deze wants zich de laatste decennia in noordelijke richting uit.

De soort is in 2016 langs het Haringvliet voor het eerst in Nederland waargenomen.¹⁸ Recente vondsten in België zijn dan nog niet bekend. Mogelijk betreft dit een 'dwaalgast'.

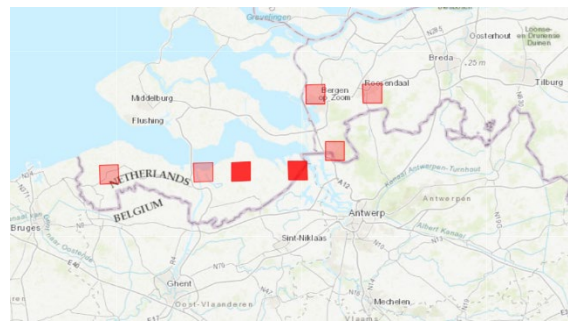
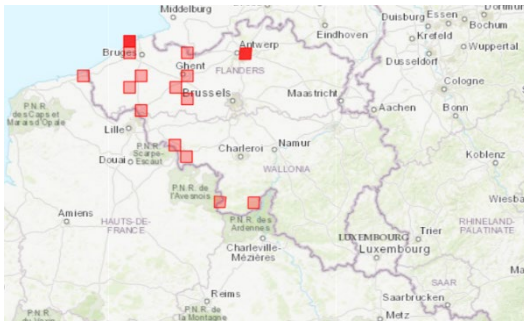
Die situatie veranderd in 2019 met een vondst in Destelbergen (B., Oost-Vlaanderen), in 2020 gevolgd door vondsten in Oost- en West-Vlaanderen. Daarna volgen de waarnemingen in België elkaar snel op: in 2022 zijn in België al minstens 25 exemplaren bekend uit de provincies Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen en uit Henegouwen.

Inmiddels is de dwerggraafwants ook de Nederlandse grens overgestoken: één (verdwaald?) exemplaar aan het Haringvliet. De meeste breiden hun leefgebied noordwaarts uit vanaf het westelijke deel van België (Oost- en Wes-Vlaanderen). Aanvankelijk komt het merendeel niet noordelijker dan Zeeuws-Vlaanderen. Blijkbaar vormt de Westerschelde een schier onoverkomelijke barrière. Alleen waar de Westerschelde op zijn smalst is, ter hoogte van westelijk Noord-Brabant, weet de dwerggraafwants succesvol de oversteek naar Nederland te maken.

¹⁶ <https://bladmineerders.nl> (geraadpleegd 9 sept. 2026)

¹⁷ Aukema et al. 2007, 89

¹⁸ Aukema et al. 2017, 49-50

De bovenstaande afbeeldingen (ontleend aan waarneming.nl / waarnemingen.be) geven de waarnemingen van de dwerggraafwants aan tot en met 2023. Inmiddels komt de soort op veel meer plaatsen voor.

Op de beide kaartjes is te zien hoe het leefgebied vanuit West- en Oost-Vlaanderen in Zeeuws-Vlaanderen de Nederlandse provincie Zeeland heeft bereikt, waar de Westerschelde een natuurlijke barrière lijkt te vormen. Ter hoogte van westelijk Noord-Brabant wordt de daar veel smallere Schelde overgestoken, waarna de noordwaartse uitbreiding zich voortzet en de soort wordt waargenomen in achtereenvolgens Ossendrecht (de derde waarneming van de soort in Nederland), in Roosendaal en in Bergen op Zoom.

Dwerggraafwants (*Ochetostethus nanus*).
Ossendrecht, Abdijbossen, 7 juli 2021)

Dwerggraafwants (*Ochetostethus nanus*).
Roosendaal, Visdonk, Abdijbossen, 5 september 2022)

Literatuur

- Aukema, B., T. Martens, N. Klunder & J. Prijs, 2017: Nieuwe en interessante Nederlandse wantsen VII (Hemiptera: Heteroptera), *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 48, 45-54
- Aukema, B. & Hermes D.J., 2020: *Verspreidingsatlas Nederlandse Wantsen (Hemiptera: Heteroptera). Deel V: Pentatomorpha II (Corioidea en Pentatomoidea)*. EIS
- Aukema, B. & Heijerman, Th., 2026: *Veldgids wantsen* (KNNV)
- Groeneweg, G., 2014: Transport over Water. In: *Johanna Jacobs (eindredactie)*, Bergen op Weg, dl 1. Stichting Industrieel Erfgoed Bergen op Zoom, 35-270
- Lupoli, R. & F. Dusoulir, 2015: *Les punaises Pentatomoidea de la France*. Éditions Ancyrosoma, Fontenay-sous-Bois
- Magnien, Ph., 2005: About the distribution of some West-Palaeartic Sehirinae (Heteroptera: Cydnidae), *Zoosystematica Rossica* vol. 14
- Reclaire, A., 1935: Eenige voor de fauna nieuwe Hemiptera-Heteroptera [*Nysius ericae*, *Peritrechus angusticollis*, *Myrmedobia exilis*, *Trigonotylus pulchellus*, *Pachycoleus waltli* en *Bathysolen nubilus*]. In: Verslag van de acht-en-zestigste wintervergadering der Nederlandsche Entomologische Vereeniging, *Tijdschrift voor Entomologie* 78: xxxvi-xxxvii
- Stichel, W., 1957-1962: *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wanzen, II. Europa (Hemiptera – Heteroptera – Europae)*. Volume 4, 21./22. Heft, 641-704
- Vandenbulcke, V. & G. Groeneweg 2022: Zeldzame graafwantsen (Cydnidae) op en langs de Brabantse Wal, *Natuurhistorische Tijdingen* (KNNV Roosendaal), januari, 17-22
- Vandenbulcke, V. & G. Groeneweg 2025: Graafwantsen in westelijk Nord-Brabant, *Veelpoot* 2 (KNNV, LIW), 6-10
- Vandenbulcke, V. & G. Groeneweg 2025: Vijf jaar onderzoek naar loopkevers en wantsen op ‘nieuwe natuur’ aan de Boswachtersdreef (natuurgebied Visdonk, gemeente Roosendaal. KNNV (ongepubl.rapport)
- Viskens, G., J. Bruers & B. Aukema, 2012 Eerste waarnemingen van twee soorten wantsen in België (Hemiptera: Heteroptera), *Bulletin de la Société royale belge d'Entomologie/Bulletin van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Entomologie* 148: 189-190
- Wachmann, E., A. Melber & J. Deckert, 2007: *Wanzen, Band 3. Pentatomorpha I*. Keltern

Florida-uil (*Spodoptera exigua*)

Willemein Poot

Mijn eerstelingen

Ik heb een led-emmer van de vlinderstichting. Ik zet die emmer ook weleens in een tuin van iemand die in een van de Tiny houses in ons dorp woont.¹⁹ Zo ook gisteravond. Het is begin augustus 2026 en ik ging vanmorgen kijken wat de vangst was. Ik trof onder andere twee Florida-uilten in de emmer aan. Voor mij een nieuwe soort en ik was gelijk geïntrigeerd door de naam.

Algemeen inheems

Tot mijn verbazing geeft waarneming.nl aan dat de soort vrij algemeen is en inheems. Florida klinkt toch allesbehalve inheems.

Ik trek wat boeken uit mijn kast. De meeste zet ik weer terug, want de “vrij algemene” vlinder staat er niet in. Er blijven drie boeken over:

- in het boek *De Kaaistoep* wordt de soort genoemd als zijnde 1 van de 999 vlinders die er in dat gebied bij Tilburg zijn gezien;
- het *Nachtvlinderboek* van Jeroen Voogd, met de beschrijving van de vlinder en de rups;
- het boek *Kennen en Herkennen* van het bedrijf Koppert B.V., dat zich bezighoudt met biologische gewasbescherming: In dit boek wordt onder andere de levenscyclus van de soort beschreven.

Florida-uil (*Spodoptera exigua*, Den Hoorn (Z.-H), 7 augustus 2026 (Small mottled willow moth op de Britse Eilanden of beet armyworm in het Engels)

Herkomst

Koppert's boek zegt dat deze uil oorspronkelijk uit de tropen en de subtropen van Zuidoost-Azië afkomstig is. De eerste ontdekking in Noord-Amerika vond plaats rond 1876 in Oregon en de soort bereikte Florida in 1924.

¹⁹ Den Hoorn

Feit is dat Jacob Hübner in 1808 het vlindertje heeft beschreven. Hoe hij aan de vlinder kwam en waar de vinder was gevonden, kon ik niet vinden.

Latijnse naam

Spodoptera exigua is de Latijnse naam van de vlinder.

'Spodos' is asdeeltjes of stof en 'pteron' is een vleugel. De grondkleur van de vleugels is grijs en korrelig.

'Exiguus' betekent klein of onbeduidend.

Hübner koos de soortnaam *exigua* als verwijzing naar de relatief kleine vleugelwijdte van deze vlinder in vergelijking met andere uiltjes (Noctuidae).

Nederlandse naam

Toen Hübner de vlinder beschreef was deze nog niet bekend in Nederland en had dus ook geen Nederlandse naam. De eerste vlinders die in Nederland werden aangetroffen, zaten in een partij Gerbera's geïmporteerd uit Florida en kregen toen de naam Florida-uil. In tuinbouwkringen wordt hij ook wel Floridamot genoemd.

Florida-uil (*Spodoptera exigua*), Den Hoorn (Z.-H), 7 augustus 2026

Trekvlinder

Pas later kwam deze soort op eigen kracht naar ons land, niet om hier te blijven. De Florida-uil kan hier buiten een kas niet overwinteren en komt hier als zomergast. Het is een trekvlinder uit het Zuiden. In warme kassen kunnen zij wel onze winters overleven.

Bij trekvlinders denk ik dagvlinders, zoals:

- distelvlinder (*Vanessa cardui*)
- atalanta (*Vanessa atalanta*)
- gele luzernevlinder (*Colias hyale*) en
- oranje luzernevlinder (*Colias crocea*)

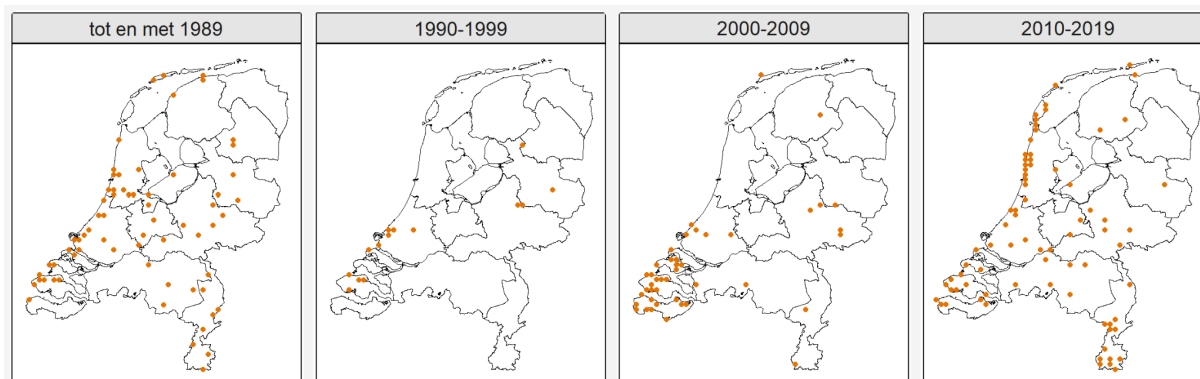
Maar er zijn natuurlijk ook nachtvlinders die trekken zoals

- Turkse uil (*Chrysodeixis chalcites*)
- doodshoofdvlinder (*Acherontia atropos*)
- zuidelijke bandspanner (*Nycterosea obstipata*) en dus ook de
- Florida-uil (*Spodoptera exigua*)

Florida-uil (*Spodoptera exigua*), Den Hoorn (Z.-H), 7 augustus 2026

Het kenmerk van trekvlinders is dat zij niet elk jaar in even grote aantallen voorkomen. Op de site van de Vlinderstichting laat het verschil in jaren zien. Ook laat het zien dat deze vlinder vooral aan de kust voorkomt. Opvallend is overigens dat deze soort op de site van de Vlinderstichting zeldzaam wordt genoemd en dat deze soort in België als zeer zeldzaam wordt aangemerkt. Ik vind dat bijzonder, omdat België zuidelijker ligt dan Nederland.

Ook de site waarneming.nl heb ik hierover geraadpleegd. Ik koos voor alle jaren en alleen de

goedgekeurde waarnemingen tot en met 7 augustus 2026. Daarbij piekt dit jaar in de waarnemingen van deze soort.

Jaar	Waarnemingen	Individue	Waarnemers	Gemeentes
2026	1.111	1.910	427	173
2025	205	212	120	61
2024	112	130	80	42
2023	26	28	20	14
2022	53	56	44	22
2021	0	0	0	0
2020	1	1	1	1
2019	9	9	9	5
2018	5	5	4	4
2017	12	12	9	5
2016	11	12	10	4
2015	125	179	58	41
2014	1	1	1	1
2013	0	0	0	0
2012	1	1	1	1
2011	1	1	1	1

Niet kieskeurig

De rupsen zijn polyfaag en voeden zich 's nachts met planten uit meer dan twintig families. Je kunt ze vinden op volgende plantenfamilies: Kruiskruid (Senecio/Asteraceae), Nachtschade (Solanum/Solanaceae), paardenbloem (Taraxacum/Asteraceae), Rozen (Rosa/Rosaceae), Stalkruid (Ononis/Leguminosae) en Zuring (Rumex/ Polygonaceae).

Als er aan deze planten in de natuur wordt geknabbeld heeft waarschijnlijk niemand er last van, maar tomaten (*Solanum lycopersicum*) en paprika's (*Capsicum annuum*) behoren tot de nachtschade-familie en worden in onze kassen verbouwd voor ons voedsel. Ook knabbelen ze graag aan kool (Brassica/ Brassicaceae) en sla (Lactuca/Asteraceae)

Daarnaast worden in al dan niet in onze kassen gekweekte rozen (Rosa), gerbera's (Asteraceae), Amaranthus (Amaranthaceae) en Zonnebloem (Helianthus/Asteraceae) gevonden.

Snelle vermeerdering

Het vrouwtje leeft tien tot twintig dagen en legt in die tijd 500 a 600 eieren, maar 1.500 komt ook wel voor. In één nacht kunnen er 250 eieren gelegd worden.

De totale ontwikkeling van de rups begint bij 14 graden en kan bij de optimale temperatuur tussen de 33 tot 36 graden 23 à 25 dagen duren. Onder en boven deze temperatuur neemt de ontwikkeling snelheid af.

Vraatzuchtige rupsen

De rupsen kunnen nogal variëren van kleur. Zij voeden zich met het blad en de vruchten van planten en kunnen kleine planten volledig ontbladeren. Kleinere rupsen verslinden de bladeren, waarna alleen de dunne epidermis en de nerven overblijven. Grotere rupsen hebben de neiging om gaten te graven in de dikkere delen van planten. Zo boren ze zich bijvoorbeeld rechtstreeks in een krop sla (*Lactuca/Asteraceae*) in plaats van netjes weefsel van één specifiek blad te verwijderen, waardoor de oogst onverkoopbaar wordt.

De rupsen eten ook knoppen en nieuwe scheuten, waardoor bloemen niet opengaan, nieuwe bladeren niet ontspruiten en groenten zich niet kunnen ontwikkelen. De grotere rupsen kunnen aanzienlijke afstanden afleggen, waardoor zij zich snel over het gewas kunnen verspreiden.

Conclusie

Het is een mooi vlindertje, met zeer vraatzuchtige rupsen, die zich deze zomer met de tropische temperaturen snel kunnen ontwikkelen. Daar zullen ze in de tuinbouw niet blij mee zijn.

Geraadpleegde bronnen:

Maalis, M.H. en W.J. Ravensberg, 2002: *Kennen en herkennen. Levenswijzen van kasplagen en hun natuurlijke vijanden*. Koppert B.V. / Reed Business Information. Berkel en Rodenrijs / Doetinchem

Voogd, J., 2019. *Het nachtvlinderboek. Macro-nachtvlinders van Nederland en België inclusief rupsen*. KNNV Zeist

Wielink, P. van, R. Felix, J. van Kemenade, A. Mol, T. Peeters en G. Stooker 2020: *De Kaaistoep, het best onderzochte stuk natuur in Nederland*. KNNV-afd. Tilburg. Tilburg.

<https://vlinderstichting.nl/vlinder/florida-uil/>

<https://vlinderstichting.nl/vlinders-en-libellen/alles-over-vlinders/vlinder-kenmerken/trekvlinders/>

https://www.nederlandsesoorten.nl/linnaeus_ng/app/views/species/nsr_taxon.php?id=166552

https://de.wikipedia.org/wiki/Jacob_H%C3%BCbner

<https://www.biodiversitylibrary.org/creator/9722#/titles>

Pruimenmot (*Grapholita funebrana*)

Willemein Poot

Ruim tien jaar geleden kwamen wij hier wonen.²⁰ Onze achtertuin was zo'n standaard tuin, met stapstenen, een grasveldje in het midden en wat planten aan weerszijde. Ik haalde er uitheemse planten uit en plantte er kruiden in inheemse planten in, de rest kwam vanzelf. Zo kropen de aardbeiplanten van de burens onder de schutting door en hadden wij ineens aardbeien. Daarna volgde frambozen en er was een pruimenboom opgekomen. Ik dacht dat de pruimenboom ook van de burens kwam, maar zij zeiden van niet. Dan moeten de vogels deze bij ons hebben bezorgd. Vorig jaar bloeide hij voor het eerst. Ik wachtte tot de vruchten gingen kleuren, maar kwam er te laat achter dat het om groene pruimen ging: 'Reine-Claude', een pruimenras dat uit de zestiende eeuw dateert en in rode en groene variëteiten verkrijgbaar is. In onze tuin staat dus de groene variant. Dit voorjaar bloeide de boom heel rijk met witte bloempjes die door de gehoornde metselbijen (*Osmia cornuta*) werden bestoven.

Gehoornde metselbij (*Osmia cornuta*)

Intussen is het augustus geworden en rijpen deze heerlijke pruimen. Ik steek ze niet zomaar in mijn mond, want de pruimenmot-rupsen (*Grapholita funebrana*) (synoniem *Aspila funebrana*) hebben zich meester gemaakt van een deel van de pruimen.²¹

Rups van de pruimenmot ((*Grapholita funebrana*)

²⁰ Den Noord, Z.-Holl.

²¹ Nederlands soortenregister/waarnemingen.nl hanteren de naam *Grapholita funebrana*. Met verwijzing naar de site https://lepiforum.org/wiki/page/Aspila_funebrana gebruikt Tymo Muus voor dezelfde soort de naam *Aspila funebrana*

Ik heb “handboek motten” van Tymo Muus erbij gepakt.²² Op blz. 298 staat de pruimenmot. De vlinder is asgrijs tot zwartbruin en vliegt van mei tot augustus.

De jonge rups maakt een gaatje aan de basis van de vrucht, meestal nabij de steel, en vreet zich naar binnen. Dit gaatje is opvallend en er komt vaak een harsachtige vloeistof uit, die later door frass (poepjes) omgeven kan zijn. De rups leeft in het vruchtvlees, meestal rondom de pit.

Deze motten zijn volgens waarneming.nl zeldzaam, maar Tymo Muus spreekt van een vrij algemene soort met één generatie per jaar. Andere bronnen spreken over twee generaties per jaar, maar mogelijk komt dat, omdat de vlinder vrij lang kan worden waargenomen, zodat het lijkt dat het om twee generaties gaat.

Opvallend vind ik dat deze mot tot de bladrollerfamilie (Tortricidae) behoort, terwijl hun rupsen geen bladeren dichtvouwen, maar de vlinders hebben wel dezelfde vorm als de andere bladrollers.

De rupsen leven op vruchten van prunus-soorten: sleedoorn (*Prunus spinosa*), pruim (*Prunus domestica*), abrikoos (*Prunus armeniaca*), perzik (*Prunus persica*) en soms ook op zoete kers (*Prunus avium*) en Japanse kers (*Prunus japonica*).

Het mag duidelijk zijn dat deze 's nachts actieve mot schadelijk is voor genoemde fruitsoorten. Opbrengstverliezen kunnen oplopen tot 95 (!) procent. Omdat de bestrijding van deze mot moeilijk is, zijn preventieve maatregelen de beste optie.

Volgens de website fruitbomen.net worden vooral pruimenbomen met een late rijping vaak aangetast door de pruimenmot. Bij vroeg rijpende pruimenrassen komt volgens deze site de aantasting minder vaak voor.

Een deel van onze pruimen gaat bij ons sowieso “verloren”. Mieren, pissebedden, fruitvliegjes en wat al niet meer, zij genieten ervan mee. En vindt een mier tijdens zijn zoektocht naar voedsel zo’n felroze bandiet, dan wordt de rups mee naar hun nest genomen, die zal geen nakomelingen krijgen. In ieder geval is met de komst van de pruimenmot is de biodiversiteit in onze tuin weer met een soort verrijkt.

De harsachtige vloeistof bij het gaatje waar de rups naar binnen is gegaan.

Ook een pissebed geniet van een pruim.

²² Muus 2026

Naschrift

In het handboek motten en op de website microvlinders.nl van Tymo Muus staat over deze mot: “De rupsen zijn actief van juli tot april”.

Ik dacht dat dit wellicht een foutje was. Ik mailde hem en kreeg het volgende antwoord:

“(..) Ik heb het nog even nagekeken en de informatie is inderdaad correct. Alleen denk ik dat je deze anders interpreteert dan is bedoeld.

De rupsen die aanwezig zijn gedurende de periode dat de vruchten er zijn, leven in de vrucht. De rupsen die overwinteren, doen dat echter in een cocon in de grond. Ze verpoppen pas vooral rond april. De popfase is vervolgens vrij kort: meestal ongeveer een maand en hooguit twee maanden. De vlinders verschijnen zodra de jonge vruchten al te vinden zijn. En zetten daar de eitjes op af.

Veel mensen gaan ervan uit dat een rups gedurende de winter standaard als pop overwintert. Bij heel veel microvlinders is dat niet het geval”. Tot zover Tymo.

“Overigens was dit tijdens het schrijfwerk ook best lastig om dit voor alle soorten eenduidig en goed te vermelden”, aldus Tymo, “juist omdat hier gemakkelijk een interpretatieprobleem kan ontstaan. Wanneer mensen bijvoorbeeld zien dat een soort in april als rups wordt vermeld, verwachten ze misschien dat ze die rupsen in april ook actief kunnen vinden. Dat is dus niet zo: de overwinterende rupsen zijn dan nog vrij goed verborgen en daardoor niet actief te vinden. Achteraf was het daarom misschien beter geweest om simpelweg de periode te noemen waarin de actieve rupsen te vinden zijn. Maar ook dat is niet helemaal correct, omdat daarmee de overwinterende fase buiten beeld blijft.”

Tot zover Tymo.

Bronnen:

Muus, T., 2026: *Handboek motten. Alle microvlinders van Nederland en België* (2 dln). KNNV

<https://microvlinders.nl/species/aspila-funebrana>

<https://fruitbomen.net>

wikipedia

Waarneming.nl

Zwemmende rupsen

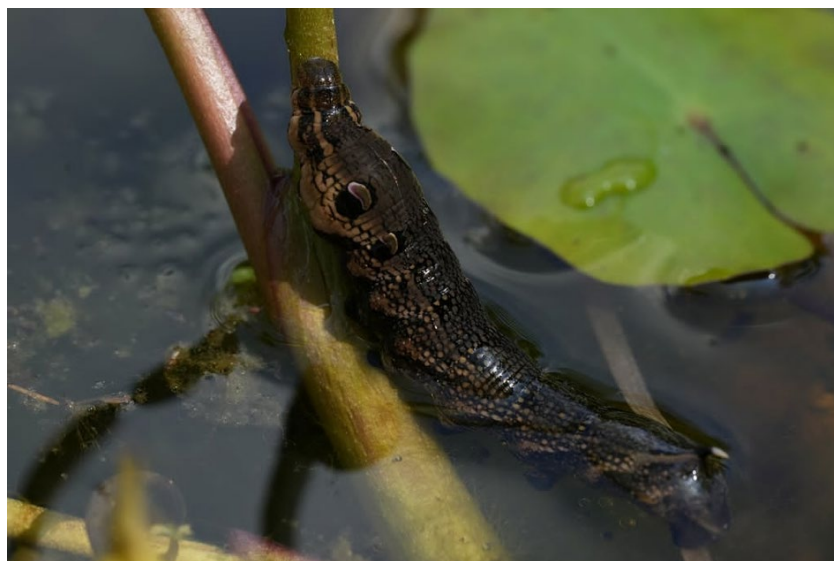
Willemein Poot²³

Jeroen Voogd, schrijver van het lijvige en interessante Nachtvlinderboek, heeft ook een Facebook account, waarop hij mooie foto's plaatst van eieren, rupsen en vlinders.²⁴ Op 31 juli 2026 plaatste hij, tot mijn verbazing, het volgende bericht:

In mijn vijver verdwijnt langzaam blad van het waterdrieblad, ook blad dat volledig omringd is door water. Inmiddels de daders opgespoord en die blijken gewoon te zwemmen: rupsen van groot avondrood (Deilephila elpenor). Er zitten er in ieder geval twee....

Hij plaatste daarbij foto's en twee filmpjes van de zwemmende rupsen. Met zijn toestemming zijn de foto's bij dit artikel geplaatst.

De groot avondrood (*Deilephila elpenor*) rups is meestal bruin, maar soms ook groen van kleur. Hij foerageert 's nachts maar komt op mooie dagen soms ook in de namiddag tevoorschijn om op een stengel te rusten. Hij leeft vooral van wilgenroosje, maar knabbelt ook aan springzaad, reuzebalsemien, basterdwederik, kattenstaart, walstro en teunisbloem. In tuinen eten ze geregeld ook van fuchsia's en druif/wijnstok. Omdat ook waterdrieblad op hun menu staat, zwemmen de rupsen naar de uit het water stekende bladeren.

▶ Rups van groot avondrood (*Deilephila elpenor*) in het water (foto Jeroen Voogd)

Het is al langer bekend dat de rupsen van groot avondrood (*Deilephila elpenor*) kunnen zwemmen. Op 9 september 2013 plaatste vroege vogels al een filmpje op hun site, waarbij zij onder andere berichtten dat de rups meestal gevonden wordt op wilgenroosjes, maar ook het blad van waterdrieblad eten en

daar naartoe zwemmen.

Dat deze rupsen kunnen zwemmen was dus al bekend, maar ik wist het nog niet. U wel?

Niet alleen de rupsen van deze vlinders zijn bijzonder.

Op de site van de vlinderstichting las ik over de vlinder het volgende:

Ze vliegen vanaf de schemering en foerageren al vliegend op kamperfoelie en op andere planten met buisvormige bloemen. Ze komen op licht en smeer af²⁵.

²³ Met dank aan Jeroen Voogd voor de foto's en aanvullende informatie.

²⁴ Voogd 2019, p. 106

²⁵ Dat de vlinder op smeer afkomt staat niet op de site van de vlinderstichting. Jeroen Voogd heeft mij deze informatie verstrekt, met de bijpassende foto's

Verder vermeldt de site (met verwijzing naar o.a. Kelber et al, 2003):

De zuurstokroze vlinder kan kleuren onderscheiden in het donker. De avondrood heeft ogen met grotere lenzen waarin de afstand die het licht nodig heeft om de receptoren te bereiken is verkort. Hierdoor kunnen ze ultraviolet, geel en blauw detecteren.

De trend op waarneming.nl laat zien dat deze vlinders sinds 1989 vaker in Nederland worden waargenomen.

Groot avondrood (*Deliphila elpenor*): rups in het water (boven) en volwassen vlinder (onder). Foto's Jeroen Voogd

Bronnen:

<https://www.facebook.com/jeroen.voogd.5>

<https://www.bnnvara.nl/vroegevogels/artikelen/zwemmende-olifantsrups>

<https://vlinderstichting.nl/vlinder/groot-avondrood/#verspreiding>

Kelber, A., A. Balkenius & E. Warrants, 2003: Colour Vision in Diurnal and Nocturnal Hawkmoths, *Integrative and Comparative Biology*, Volume 43, Issue 4, 571–579

Voogd, J., 2019: *Het nachtvlinderboek. Macro-nachtvlinders van Nederland en België inclusief rupsen*. KNNV Zeist

Zomer weekend LIW in Posterholt

Willemein Poot

(in samenwerking met Lia Boekestein, Hans van Helden, Grietje Vlasma en Michel van Adrichem)

Michel van Adrichem en ik hadden een uur eerder afgesproken, om niet weer zo laat te zijn als de vorige keer. Wij hebben eerst boodschappen voor het weekend gedaan.

Deze keer hadden wij minder last van files. Helemaal file vrij was het dit keer ook niet, maar wij kwamen wel voor 15:00 uur in Posterholt aan.

Geert van Poelgeest en Anna Kreffer kwamen met de trein gekomen en waren al gearriveerd. Zij hadden de sleutel op willen halen, maar omdat er net gedweild was, kregen zij die niet. Zij zwierven bij weinig wind en 36 graden in de tuin op zoek naar insecten.

Wij hadden eten bij ons dat in de koelkast moest en kregen daarom de sleutel wel. Binnen was het 26 graden en dat voelde aan als heerlijk koel.

De hitte was een reden voor sommigen om af te zien van het weekend, helaas, maar wel begrijpelijk. Van lieverlee druppelde de deelnemers binnen. De meeste bleven wegens de hitte binnen. Wie rond het gebouw liep, zag dat de bomen, struiken en kruiden rond het gebouw er nogal triest bij stonden. De planten lieten hun blaadjes dorstig hangen en op de grond lagen er volop verdorde bladeren. Het leek wel herfst. Het gras van het kampeerveld was bruin gekleurd.

Hans Oudejans en Ria Deen vertelden dat zij naar gebieden waren geweest, waar de vegetatie helemaal dood was en er dus ook niets op insecten gebied te beleven was.

Ze hadden iemand gesproken die in een bepaald gebied normaal met lange broek en lange mouwen ging wandelen, vanwege de muggen, maar nu in korte broek liep. Door de droogte was er geen mug te bekennen.

Wankja Ferguson was net terug uit van het bezoek aan het Woud van Białowieża. Ze vertelde dat ze het een verademing vond, dat in dat woud geen beuken (*Fagus sylvatica*) staan. Ook vertelde zij dat ze geen bijen in het woud had gezien. Omdat er alleen in het voorjaar licht op de bodem valt, krijgen planten op de bodem alleen dan voldoende licht om te groeien. In de zomer bereikt onder het dikke bladerdek geen zonnestraaltje de bodem. Het dikke bladerdek had ook nog een nadeel voor de roofvogels, die er niet kunnen jagen. In het woud mag er niet gekapt worden. Daarom waren er bomen aan de rand van het woud, net buiten het woud, gekapt, om de roofvogels te helpen. Daar profiteerden ook de in de zomer vliegende bijen van.

Het woud miste haars inziens grote grazers zoals de olifant in Afrika, die bomen omduwen en zorgen voor open plekken.

Onze voorzitter Geert opende het weekend. Hij vertelde onder andere dat de locatie voor volgend jaar bekend is. Het wordt Netersel in Noord-Brabant.

Ook nodigde hij ons uit om zondag naar privé landgoed Het Loom te gaan. Het landgoed is niet vrij toegankelijk, maar werd zondag voor ons opengesteld. De eigenaren zijn benieuwd welke insecten wij daar gaan vinden.

Daarna lieten onder andere Hans Oudejans en Ria Deen wat prachtige insectenfoto's zien.

Vier personen propten zich met Jan Jaap Boehlé in een auto om te gaan nachtvlinderen in de buurt de Vlootbeek. Er werden diverse leuke soorten gezien, zoals: de populierenpijlstaart (*Laothoe*

populi), de snuitvlinder (*Pterostoma palpina*), de spaanse vlag (*Euplagia quadripunctaria*) en het karmozijnrood weeskind (*Catocala sponsa*)

Zaterdagochtend werd na het ontbijt de groepsfoto gemaakt, dit keer niet door onze hoffotograaf, maar door Herman Offereins, die de camera op afstand bediende.

Het zou vandaag 30 graden worden en er zou hier en daar een buitje vallen. Bij 30 graden prikt de zon behoorlijk. Sommige weides die dit voorjaar prachtig waren, waren nu verdord. Ik wilde daarom naar een bos, in de hoop dat daar wat koelte en groen door voldoende vocht. Lia Boekestein was in het voorjaar naar het vlonderpad bij de Roode beek geweest. Daar wilden Hans van Helden en ik wel met haar mee naartoe.

Het was er groen en vochtig, maar bij gebrek aan bloemen waren er weinig bloemenminnende insecten.

Er groeide wilde gagel (*Myrica gale*). Het is een sterk afgenomen inheemse plant. Hans vertelde dat deze vocht minnende plant vroeger in bier werd gebruikt.

Ik wilde een boomstam iets verder van het pad goed bekijken. Ik zette mijn hand tegen de stam om niet in het gat tussen de stam en het pad te verdwijnen. Er vloog een grote vlinder weg. Wij dachten aan een pijlstaart. Hij ging ergens verderop zitten, maar tot ons geluk bedacht hij zich. Hij kwam op een andere stam dichterbij zitten en binnen ons zicht. Het bleek een weeskind (*Catocala*) te zijn.

Na een bezoekje aan een restaurantje net over de grens, liepen wij hetzelfde pad terug.

Hans kreeg een aan een takje bungelende houtpantserjuffer (*Chalcolestes viridis*) in het oog, die geheel in zijn omgeving op ging.

Wij zagen een orchesella flavescens, een best wel flinke springstaart, die zich geduldig liet fotograferen.

Orchesella flavescens

Het begon te druppen. Ik zag op de bodem parapluutjesmos (*Marchantia polymorpha*). Hans vroeg of wij daar nu iets aan hadden. Helaas. Er waren geen parapluutjes aanwezig en als ze er wel waren geweest, waren ze te klein om er iets aan te hebben tegen de regen.

Omstreeks 15:00 uur begon het serieuzer te regenen. Wij schuilden onder een boom. Wij zagen hoe de mieren zich niets aantrokken van de regen. Hun werk ging gewoon door.

Buienradar vertelde ons dat de regen nog tot 16:00 uur zou aanhouden. Wij besloten daarom terug te gaan naar ons onderkomen.

Nu wilden wij weten om welk weeskind (*Catocala*) het ging. En als er één is die verstand heeft van weeskinderen, dan is het Jan Jaap Boehlé. (Voor buitenstaanders een hele rare zin). Met behulp van een goede foto van Hans en de tip van Jan Jaap Boehlé om in zijn nachtvlinderboek goed naar de

Blauw weeskind (*Catocala fraxini*)

niervlekken te kijken, konden wij de vlinder op naam brengen als blauw weeskind (*Catocala fraxini*). Deze vlinder is met 41-48 mm groter dan bijvoorbeeld het vaker voorkomende rood weeskind (*Catocala nupta*) met 33-40 mm.

's Avonds werd er traditioneel weer Chinees gegeten. Daarna lieten diverse mensen prachtige foto's zien, onder andere Herman Offereins van spinnen die hij in Peru had gezien. Geert had zijn dag niet. Zijn telefoon viel en ging op zwart.

Jan Jaap ging weer nachtvlinderen in gezelschap van diverse deelnemers. Dit keer langs de Boslaan in de gemeente Vlodrop. Ook deze keer was het een succes, met leuke waarnemingen, zoals: de zeldzame grijsgroene zomervlinder

(*Pseudoterpna pruinata*), dit was een nieuwe soort voor Jan Jaap en natuurlijk ook voor de anderen. En verder de lindepilstaart (*Mimas tiliae*), de zeldzame diana-uil (*Griposia aprilina*), dennenspinner (*Dendrolimus pini*) en oranje wortelboorder (*Triodia sylvina*).

Wel hoorde ik later iemand klagen over huismoeders (*Noctua pronuba*) die met hun onrustige gedrag de boel verstoorden. (Wie niet thuis is in de nachtvlinder wereld zal zijn/haar wenkbrauwen bij het lezen van deze zin fronsen.) Grietje formuleerde het zo: Jan Jaap had een mengsel van appelstroop en port gemaakt, wat we op verschillende bomen hebben gesmeerd. Dat trok best veel huismoeders (*Noctua pronuba*) aan, mogelijk iets te veel alcohol genuttigd. Dit zou mogelijk een oorzaak kunnen zijn van de onrustige huismoeders die tegen het doek knallenden.

Onder andere Hans Oudejans en Ria Deen waren enthousiast teruggekomen van een bloemenveld bij de Roer. Daarop besloot ik de volgende dag daar naartoe te gaan. De meeste mensen gingen naar landgoed Het Loom.

Michel van Adrichem, Wankja Ferguson en ik gingen naar het bloemenveld bij de Roer.

De holenduif (*Columba oenas*) liet van zich horen, terwijl wij op het veld zochten naar insecten.

Er stond veel rode klaver (*Trifolium pratense*), daarom hoopte Wankja dat er ook het zeer zeldzame klaverblauwtje (*Cyaniris semiargus*) zou vliegen. Helaas, werd dat blauwtje niet aangetroffen, wel werd er onder andere het staartblauwtje (*Cupido argiades*) gezien.

Onderweg naar de Roer, zagen wij veel reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*). Meestal is dit een hommelmagneet, maar nu zagen wij er amper hommels bij.

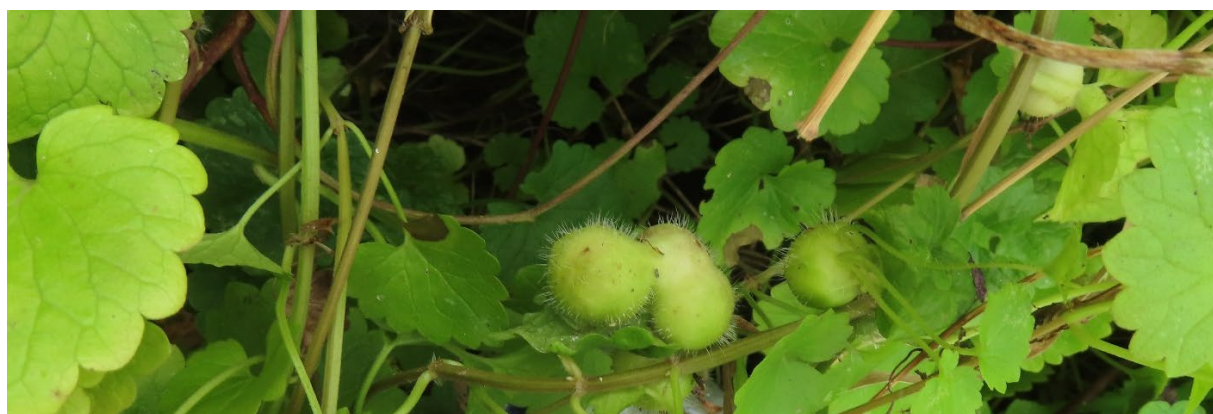
Het viel mij op hoe weinig lieveheersbeestjes ik er heb gezien. Ik heb twee larven van deze kevers

gezien en één adult. En wat voor ééntje, het een in Nederland zeer zeldzame zwervend lieveheersbeestje (*Ceratomegilla undecimnotata*).

Zwervend lieveheersbeestje (*Ceratomegilla undecimnotata*)

Michel ving onder andere een *Ectemnius fossorius*, een graafwesp. De eerste waarneming van deze wesp was in 2024. Dit vrij grote insect staat nu nog als zeer zeldzaam, maar de aantallen en gevulde kilometerhokken op waarneming.nl lopen snel op. Bij de Roer zelf stonden hier en daar wat grote kattenstaarten (*Lythrum salicaria*), waar wat Kattenstaartdikpootjes (*Melitta nigricans*) op vlogen. Boven de Roer zelf vlogen af en toe ijsvogels (*Alcedo atthis*) langs.

Hondsdrabsnoepjes (*Liposthenes glechomae*)

Het hondsdrabsnoepje (*Liposthenes glechomae*) is een wespengal op hondsdrif (*Glechoma hederacea*). Volgens waarneming.nl is deze gal vrij algemeen, toch gaan er jaren voorbij dat ik hem niet vind, maar nu vond ik er heel veel langs de Roer en ze waren ook groter dan ik ooit had gezien. Wij verwonderden ons dat langs de Roer heel veel knopig helmkruid (*Scrophularia nodosa*) groeide en bloeide. Deze hadden wij in deze biotoop niet verwacht. Het bleek echter te gaan om Geoord helmkruid (*Scrophularia auriculata*) en die groeit langs waterkanten op natte, voedselrijke, kalkhoudende grond.

Michel maakte een foto van blauwe waterereprijs (*Veronica anagallis-aquatica*) en ontdekte in het ieniemienie bloempje een ieniemienie Aeolothrips, dat hij geduldig op de foto zette.

Aeolothrips op blauwe waterereprijs (*Veronica anagallis-aquatica*)

Om 14:00 uur waren wij weer terug bij onze slaappleats.

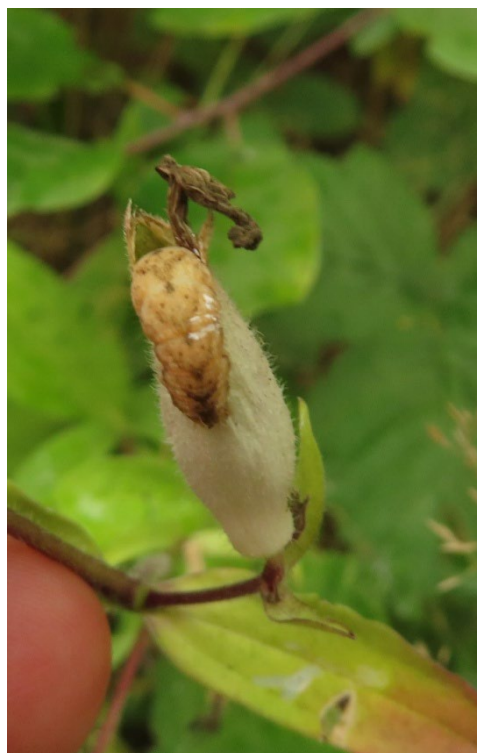
De mensen die naar het privé landgoed De Loom waren geweest, kwamen enthousiast terug. Voor de eigenaren van het landgoed verzamelt Geert per groepje de antwoorden op de volgende vragen:

1. Welke insecten komen er voor?
2. Welk beheeradvies heb je?

Wij zwaaiden mensen uit en pakten spullen van de LIW in. Tijd voor de terugreis. Helaas moesten wij Hans Oudejans en Ria Deen achterlaten. Hans' busje had een lekkende remleiding; de auto werd later door de ANWB in Noord-Holland afgeleverd. Zelf reisden zij naar huis met de trein.

Thuis zag ik pas dat het “blaadje” een vlinder was, die de gewone kameleonspin had gevangen.

De gewone silene-uil-rups (*Hadena bicruris*) betraapt bij het eten van de zaden van nachtkoekoeksbloem (*Silene noctiflora*)

Van Hans van Helden ontvingen we de voorlopige lijst van waarnemingen tijdens het LIW-weekend:

https://waarneming.nl/users/84287/observations/?date_after=2026-08-14&date_before=2026-08-16&species=&species_group=&rarity=&search=&observation_type=&advanced=on&sex=&month=&validation_status=&life_stage=&activity=&method=&page=5

en

https://observation.org/users/84287/observations/?country_id=88&advanced=on

De eendenkooi te Schipluiden

Willemein Poot

Ik appte de boswachter om op 13 juli mee te kunnen naar de Vlietlanden. Ik kreeg als antwoord dat de boot zeer waarschijnlijk niet zou varen. De vrijwilligers gingen namelijk naar de eendenkooi. Natuurmonumenten beheert in de regio twee eendenkooien. De ene is voor educatieve doeleinden. De andere eendenkooi is nog daadwerkelijk in gebruik. Daar worden ook nog echt eenden gevangen, niet meer voor in de pan, maar om de eenden te ringen.

Kooiker zijn kost veel tijd en was in de afgelopen eeuwen een belangrijke bron van bestaan voor veel mensen.²⁶ Tegenwoordig heeft de kooiker een jachtacte nodig om het ambacht uit te kunnen oefenen.

Ik wist van het bestaan van deze eendenkooien, maar had ze nog nooit bezocht. Ik had namelijk vorig jaar een kaartje voor een rondleiding gekocht, maar kon die dag niet vanwege mijn werk.

Ik appte/mailde drie personen die mee wilden, maar zij waren deze dag om uiteenlopende redenen verhinderd.

De weersverwachtingen waren goed: een matige wind en een graad of 27 Celsius, bij een eerst licht bewolkte en later een wolkeloze hemel.

Ik fietste naar de eendenkooi, die van veraf te zien is. De omgeving van de eendenkooi is omringd door graslanden, terwijl de eendenkooi zelf omringd is door bomen, voornamelijk elzen (*Alnus*), schietwilg (*Salix alba*) en es (*Fraxinus*). In het midden is een grote plas, daar kunnen de eenden foerageren, waarna zij naar een van de vangpijpen worden geleid om te worden gevangen. Verder staan er in het gebied wat fruitbomen en een walnotenboom (*Juglans regia*). Het voordeel van deze locatie op deze warme dag was, dat er veel schaduw was en ook de wind nog verkoeling bood.

Onder het genot van het vrolijke gezang van putters (*Carduelis carduelis*) en het geluid van veldsprinkhanen (*Chorthippus biguttulus* groep) betrad ik de eendenkooi.

De werkschuur stond al open. Binnen zaten al wat vrijwilligers en de boswachter.

Ik begreep uit het gesprek dat de boswachter niet voor 15 juli naar de Vlietlanden wilde, wegens de broeders in het riet, omdat moeilijk vast te stellen is of de nesten voor die tijd al buiten gebruik zijn.

Weidevlekoog (*Eristalinus sepulchralis*)

Nog voor de taken verdeeld waren, glipte ik naar buiten om de ontwakende insecten te gaan zoeken. Dicht bij de werkschuur staan enkele

²⁶ zie link onderaan dit artikel

zwanenbloemen (*Butomus umbellatus*), een soort die ik steeds minder tegenkom in dit gebied. Deze bloemen zijn uiterst populair bij insecten. In de morgen vlogen er dagvlinders op en in de middag vliegen, waaronder de weidevlekoog (*Eristalinus sepulchralis*) en de mooie sluipvliegen met de oer Nederlandse naam *Eriothrix rufomaculatus*. Helaas geen zwanenbloemkevers (*Donacia tomentosa*), maar ja, als de zwanenbloemen (*Butomus umbellatus*) hier al niet veel voorkomen, dan wordt het waarschijnlijk ook lastig om deze zeldzame kever te vinden. Hoewel het aantal bloemen niet altijd iets over de bezoekende soort zeggen. Ik vond hier slechts enkele witte dovenetels (*Lamium album*), maar wel een adult en een larve van de dovenetelgraafwants (*Tritomegas bicolor*), een van mijn favoriete soorten.

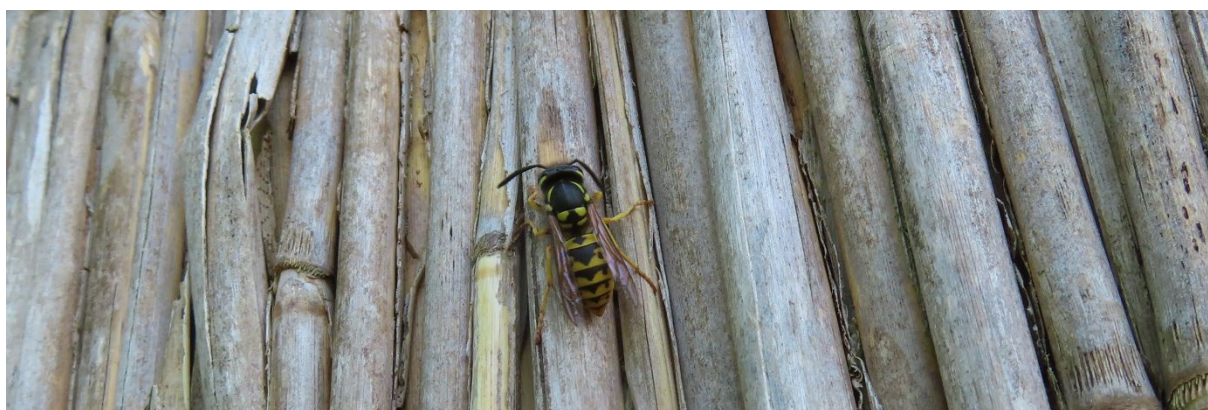
Op het water waarin de zwanenbloemen (*Butomus umbellatus*) stonden, liepen in de ochtend *Poecilobothrus nobilitatus*-sen (een slankpootvlieg), over het water. Even later was het hier het jachtgebied van de poelschaatsenrijders (*Gerris lacustris*).

Hoewel op sommige plaatsen de dagkoekoeksbloemen (*Silene dioica*) al uitgebloeid waren, trof ik er hier toch nog enkele bloeiend aan en vond er ook de koekoeksbloembochelwants (*Dicyphus globulifer*) op, een soort waar ik al diverse keren naar had gezocht, maar tot dan toe steeds niet vond.

Op het dorre gras zat een bruin blauwtje (*Aricia agnestis*), dat daarin nauwelijks opviel. Vaak kijk ik ook nog even onder een boomstronk of tegel. Zelfs onder een vermolmde boomstronk was het nu kurkdroog en zochten alleen enkele kelderpissebedden (*Oniscus asellus*) een veilig heenkomen.

In de kruidlaag groeide veel hondsdrif (*Glechoma hederacea*) waarin ik naar de redelijk zeldzame hondsdrifkokermot (voorheen zwarte weidekokermot) (*Coleophora albitarsella*) zocht. Ik trof er één aan op de gewone smeewortel (*Symphytum officinale*) die tussen de hondsdrif stond. Verder groeit hier veel grote brandnetel (*Urtica dioica*), waarin de nieuwe generatie atalanta's (*Vanessa atalanta*) hun buikje rond aten.

Ook groeide er minimaal twee soorten braam (*Rubus*) en gewone hennepnetel (*Galeopsis tetrahit*). Ik trof er zelfs een bloeiende bezemkruiskruid-plant (*Senecio inaequidens*) aan. Het geeft maar weer aan hoever het zaad door de lucht kan zweven.

Knagende Duitse wesp (*Vespula germanica*)

Ik liep langs de rietmatten van de vangpijpen van de eendenkooi en hoorde een doordringend knagend geluid. Een Duitse wesp (*Vespula germanica*) was bezig om de buitenste laag van het riet van de rietmat te knagen.

Traditiegetrouw waren er ook weer dazen, de gewone regendaas (*Haematopota pluvialis*) en de grijze runderdaas (*Tabanus autumnalis*). Gelukkig waren de dazen, muggen en andere bloedzuigers vandaag niet uit op mijn bloed.

Drinkende Franse veldwesp (*Polistes dominula*)

Een speerdistel (*Cirsium vulgare*) helemaal kaal gegeten door schildpadtorren (*Cassida spec.*), daarom kon ik er niet een meer op vinden.

Misschien leuk om te lezen:

Deze artikelen toen zij een nieuwe kooiker in Schipluiden zochten:

<https://wos.nl/nieuws/artikel/veel-animo-voor-vacature-nieuwe-kooiker-in-schipluiden>

<https://www.delftopzondag.nl/nieuws/algemeen/103950/word-jij-kooiker-van-eendenkooi-schipluiden->

Een stukje over de geschiedenis van eendenkooien in Nederland:

<https://www.geschiedenisvanzuidholland.nl/verhalen/verhalen/eendenkooien/>

De Eendenkooi te Schipluiden (2)

Michel van Adrichem, Rudolf van Hengel en Willemein Poot

Op 10 augustus, op het afgesproken tijdstip, haalde Willemein Rudolf op bij het station. Hij had zijn korte broek aangedaan, vanwege het lekkere weer. Het werd 22 graden Celsius en er stond niet heel veel wind. Maar misschien was dat toch wat optimistisch, niet vanwege de teken, maar vanwege de bramen en brandnetels.

Zeggensteekmier (*Myrmica gallienii*)

Rudolf vertelde dat hij hoopte de zeggensteekmier (*Myrmica gallienii*), te kunnen vinden. Deze zeldzame mieren zijn pas in 1920 beschreven en zijn niet via foto's te determineren. De mier houdt van natte milieus.

Rudolf vertelde dat de Duitse entomoloog/soldaat E. Griep, in juni 1940 twaalf zeggensteekmieren had verzameld. Acht daarvan bevinden zich in het museum van het Deutsches Entomologisches Institut in Eberswalde in Duitsland. De overige vier bevinden zich in de collectie van Naturalis in Leiden.

Griep had als vindplaats Amsterdam/Rotterdam vermeld, dus de precieze locatie is onbekend. De

Duitse entomoloog Seifert vermeldde in 1988 in zijn revisie dat *Myrmica gallienii* ook in Nederland voorkomt.²⁷ De eerdere vondsten van Griep waren op dat moment niet bekend, omdat dat materiaal zich toen nog in Duitsland bevond. Later is de soort inderdaad in Noord-Holland, Friesland, Drenthe, Gelderland en Noord-Brabant gevonden; de grootste populatie bevindt zich in het Limburgse De Hamert.

Bij de vrijwilligers van de onderhoudsploeg waarmee we op stap waren, kwamen gelijk allerlei verhalen los over de Tweede Wereldoorlog. Ze wisten in de buurt locaties te noemen waar de Duitsers toen waren gehuisvest. Ze hadden onder andere in deze eendenkooi gezeten. De betonnen palen die her en der nog in de eendenkooi staan en daar worden gebruikt, zijn uit die tijd. Een van de vrijwilligers wist met zekerheid te zeggen dat hier steekmieren zaten. Daar was hij een keer op een pijnlijke manier achter gekomen, toen zij hem op diverse plaatsen hadden gestoken. Rond de middag liet Rudolf deze vrijwilliger een steekmier zien, die hij vasthield. Het beestje probeerde Rudolf te steken, maar zij kwam niet door de huid van zijn hand heen.

Andere mieren en beestjes

Helaas voor Rudolf vond hij deze dag geen zeggensteekmier, maar wel moerassteekmieren (*Myrmica*

scabrinodis), bossteekmieren (*Myrmica ruginodis*), heel veel gewone steekmieren (*Myrmica rubra*) en wegmieren (*Lasius niger*). Hij heeft nog gezocht naar boommieren (*Lasius brunneus*), maar hoewel er genoeg geschikte halfdode bomen stonden, heeft hij die niet gevonden.

Michel en Willemein keken naar andere beestjes en ontdekten een omgevallen stronk met wortels. Tussen de wortels verdwenen bijtjes. Michel postte ze af en kwam erachter dat het wormkruidbijtjes (*Colletes daviesanus/fodiens/similis*) waren, die de gangen hadden gemaakt en waarin hun nageslacht was gehuisvest.

Het viel Michel en Willemein op, dat er (net als de vorige keer) bijzonder weinig lieveheersbeestjes waren.

Onder een plank die Rudolf omdraaide om mieren te vinden, zaten naast de wegmieren (*Lasius niger*) ook mierenpissebedden (*Platyarthrus hoffmannseggii*) en vijf bruine bulten met een piep klein gaatje. Wij hadden geen idee wat dit zou kunnen zijn. Een mailtje aan Naturalis bracht licht in de duisternis. Alice van Duijn antwoordde dat zij het voor de zekerheid had nagevraagd bij Jinze Noordijk en schreef: "We denken aan eicocons van een kampoot (*Zelotes spec.*). In de *Tirion Spinnengids* lees ik dat die eicocons meestal onder stenen zitten vastgelijmd."²⁸ Ze hebben een karakteristieke koepel- of tepelvorm met gerimpelde randen. Het vrouwtje maakt met behulp van haar cheliceren en verteringssappen de buitenlaag glad en stevig, die er papierachtig uit gaat zien. Ze

²⁷ Seifert, B. 1988: A Revision of the European Species of the Ant Subgenus Chthonolasius (Insecta, Hymenoptera, Formicidae). – Entomologische Abhandlungen Staatliches Museum für Tierkunde Dresden 51: 143-180.

²⁸ Roberts, M.J. (voor Nederland vertaald en bewerkt door A.P. Noordam) 1998: *Spinnengids*. Trion, Baarn

blijft gewoonlijk bij de eicocon, maar vlucht razendsnel als de steen wordt opgetild.”

Kampoot (spin) eicocons. Rechts de onderzijde van de cocon

Na het vertrek van Michel kreeg Rudolf het wilde idee om nog even in de sloot rond de eendenkooi te kijken naar levendbarende slakken. Hij schepte gelijk al enkele gewone bootsmannetjes (*Notonecta glauca*) uit de sloot.

Willemein wilde ze goed op de foto zetten en pakte er een. Na een kleine pijscheut in haar vinger liet zij die al snel terug in het net vallen. Rudolf zei droog, dat hij zich er al over verbaasde dat zij dit insect zo vast pakte.

De volgende keren dat hij schepte haalde hij alleen modder en rode Amerikaanse rivierkreeften (*Procambarus clarkii*) omhoog. Niet inspirerend. Tijd om naar huis te gaan.

Een gewone regendaas (*Haematopota pluvialis*) lifte nog een stukje mee op de voorruit toen wij naar de uitgang reden. Het was een mooie dag geweest. Voorlopig zal alleen de kooiker de eendenkooi betreden.

Gewoon bootsmannetje (*Notonecta glauca*)

Eén van de vangarmen van de eendenkooi. Bij de pijltjes zijn de betonnen palen uit de WO II

Voor info over de zeggensteekmier zie:

<https://natuurtijdschriften.nl/pub/1012010/EB2001061003001.pdf>

https://www.nederlandsesoorten.nl/linnaeus_ng/app/views/species/nsr_taxon.php?id=165203

<https://nlmieren.nl/websitepages/MYRMICAGALLIENII.html>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeggensteekmier>

Publicaties

Entomologische Berichten 86 (4), augustus 2026

In dit nummer onder andere:

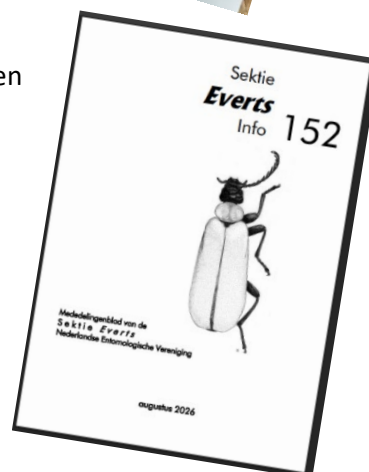
- Slankpootvliegen van de Gelderse Poort met herontdekking van twee uitgestorven gewaande soorten en twee nieuwe soorten voor Nederland
- Een nieuwe glasvleugelwants voor Nederland
- De geelsteelzwaluwvesp duikt op in België en Nederland
- Vijf cicaden nieuw voor de Nederlandse fauna

Info Sektie Everts 152, augustus 2026

In het mededelingenblad van de sectie Everts, vragen keverspecialisten speciale aandacht voor:

- De mestkever *Geotrupes spiniger* wordt waarschijnlijk vaak verward met de zeldzaam wordende *Geotrupes stercoratus* (niet *G. stercorosus*). Geadviseerd wordt om materiaal nog eens goed te controleren.
- De eerste resultaten van DNA-barcoding door het ARISE-project laten twee verschillende DNA-clusters zien van het meeldauwlieveheersbeestje. Misschien is dit gewoon een vorm van variatie in de CO-I marker, maar het zou er ook op kunnen duiden dat we met twee soorten te maken hebben.

Armin Schieb, 2026: Het mierenvolk. Het fascinerende leven van een mierenkolonie. (oorspronkelijke titel: *Das Ameisenkollektiv*) Uitgeverij Noordboek

In *Het mierenvolk* maakt de lezer kennis met de (bos)mierenwereld. Op hyperrealistische, computergestuurde tekeningen zie je 3D-beelden van hun activiteiten in en buiten het levendige mierennest. Met hoofdstukken over de bouw van een nest, de aanleg van een mierenpad en de verhuizing van een mierenkolonie. Het boek volgt de jaarlijkse cyclus van de mierenkolonie. Close-up van de voortplanting, verdediging, voedselvoorziening, het nestelen, de werkverdeling enzovoorts.

Tentakel, nr.84, 11 augustus 2026

Deze digitale uitgave van EIS Kenniscentrum Insecten staat weer boordvol actueel nieuws over onderzoek van en publiciteit over de inheemse insectenfauna.

In de nieuwbrief is aandacht voor onder andere meikevers en hun verwanten. Meikevers behoren tot de familie van de bladsprietkevers (Scarabaeidae) en kunnen in de lente talrijk aanwezig zijn. Maar let op: er leven twee soorten meikevers in Nederland die sterk op elkaar lijken: de gewone meikever (*Melolontha melolontha*) en de bosmeikever (*Melolontha hippocastani*).

Met een onlangs gerealiseerde soortzoeker is het mogelijk om onder andere de mei-, juni- en julikevers uit elkaar te houden op basis van diverse, goed zichtbare kenmerken. Met behulp van de nieuwe soortzoeker zijn deze twee soorten goed van elkaar te onderscheiden, evenals van andere gelijkende soorten, zoals bijvoorbeeld de Sallandkever (*Hoplia philanthus*) en roestbruine bladsprietkever (*Serica brunnea*).

De soortzoeker Meikevers en verwanten van Nederland is [hier](#) te bekijken.

Weia Reinboud 2026: Motmuggen. Familie Psychodidae. Veldgids

Van de Veldgids motmuggen is een nieuwe versie verschenen.

De bedoeling van deze pdf-veldgids is om motmuggen meer bekendheid te geven en ze te kunnen determineren.

In Nederland zijn 77 soorten waargenomen, in België 96. Samen zijn dat 104 soorten, die allemaal een bladzijde in deze veldgids gekregen hebben.

De veldgids is gratis te downloaden: [Download gids \(54 MB\)](#).

Grunsven, R. van, J. van 't Bosch en G. Bos, 2026: Rode Lijst Libellen 2024. Brachytron 26, 3-120

De jongste *Brachytron*, het orgaan van de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (NVL) en de Libellenvereniging Vlaanderen (LVV) omvat de Rode Lijst Libellen voor Nederland 2024.

De nieuwe Rode Lijst vervangt de Rode Lijst uit 2011.

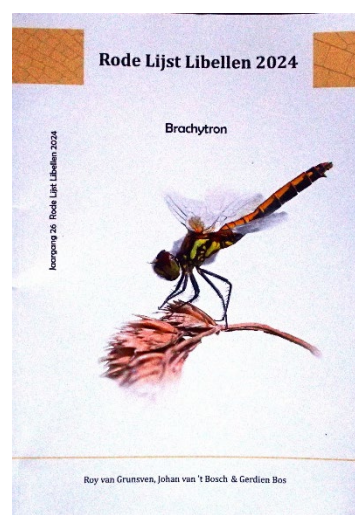
Van elk van de 69 soorten juffers en libellen die zich in Nederland regelmatig voortplanten, is bepaald of ze op de Rode Lijst moeten worden opgenomen en in welke categorie. De actuele Rode Lijst omvat een derde van de in ons land voorkomende soorten. De overige 46 soorten (67%) vallen in de categorie "Thans niet bedreigd".

Van de 23 op de Rode Lijst geplaatste soorten zijn er:

- 2 uit Nederland verdwenen
- 8 ernstig bedreigd
- 7 bedreigd
- 2 kwetsbaar
- 4 gevoelig.

Voor internationale vergelijking is ook een Rode Lijst-beoordeling volgens de IUCN-criteria gemaakt.²⁹

Volgens die beoordeling worden in ons 36 soorten als niet-bedreigd aangemerkt.

²⁹ The International Union for Conservation of Nature (IUCN)

Stikstofdepositie en verdroging zijn de belangrijkste redenen voor achteruitgang van juffers en libellen. Een oorzaak die in recente jaren steeds zichtbaarder is geworden, is klimaatverandering (inclusief klimaatextremen): een serie droge jaren heeft voor veel soorten en hun habitats desastreuze gevolgen gehad. Deze oorzaken zijn een belangrijke reden voor de achteruitgang van veel soorten, die in voedselarme vennen en hoogvenen leven. Daarnaast komt de kwaliteit van oppervlaktewater meer in beeld als een (mogelijk) belangrijke oorzaak. Dit temeer omdat concentraties van vervuilende stoffen stijgen bij lage waterstanden. Om een deel van de bedreigingen weg te nemen zijn vaak maatregelen op landschapsschaal nodig en/of zelfs maatregelen op nationaal of internationaal niveau. Aldus de samenstellers van deze rijk geïllustreerde en ruim 100 pagina's tellende publicatie.

Phegea, 54e jrg., nr. 3, 1 september 2026

Deze editie van het tijdschrift van de Vlaamse Vereniging voor Entomologie bevat twee artikelen over de Belgische entomofauna:

- Asperges, M., & Vanstraelen Z.: Morphology of antennal structures and sensilla in honey bees (*Apis mellifera carnica*) workers
- Steeman C. & Sierens T.: Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2025

Het artikel van Asperges en Vanstralen richt zich op de anatomische morfologie van de antennes van de honingbij-werkster *Apis mellifera carnica*. Het onderzoek vond plaats met behulp van lichtmicroscopie en scanning-elektronenmicroscopie (SEM). Zij geven een gedetailleerde morfologische beschrijving van de sensilla en andere onderdelen van de antenne, wat bijdraagt aan een diepgaand inzicht in hun sensorische architectuur. Deze bevindingen vormen een basis voor toekomstige functionele studies en kunnen bijdragen aan strategieën ter verbetering van de gezondheid en veerkracht van honingbijkolonies.

De Levende Natuur 2026, nr. 5

Onder andere een artikel over het tekort aan zuurstof waaronder de larven van typische libellen van zure vennen lijden

De noordse witsnuitlibel, de venwitsnuitlibel, en ook de venglazenmaker zijn libellen, die het moeten hebben van vennen met licht zuur water. De zuurgraad van veel vennen is na de 'zure regen' van de jaren tachtig inmiddels behoorlijk op orde, maar toch hebben veel van deze libellen het nog zwaar. Ze blijken te lijden onder de versnelde afbraak van organisch materiaal op de bodem van de vennen. Bij dat proces wordt veel zuurstof verbruikt, waardoor de libellen – en vermoedelijk ook veel andere waterdieren – aan zuurstofgebrek ten onder gaan.

Een andere bijdrage in de Levende Natuur gaat over biologische bestrijding van rivierkreeften. Uit experimenten met juveniele rivierkreeftjes in een aquarium blijkt dat aquatische predatoren, zoals bootsmannetjes, waterroofkevers, maar vooral de larven van keizerlibellen de jonge kreeftjes met smaak verorberen.

LIW

Opgericht 1988

Website: liw.knnv.nl

Email: liw@knnv.nl

Bankrekening: NL94 ASNB 8850 6220 74 t.a.v. M.T. van Adrichem

Bestuur

Voorzitter Geert van Poelgeest liw@knnv.nl

Secretaris Anna Kreffer liw@knnv.nl

Penningmeester Michel van Adrichem penningmeester.liw@knnv.nl

Functionarissen

Redactie Veelpoot Gerrit Groeneweg liw@knnv.nl

Webmaster Geert van Poelgeest liw@knnv.nl

beheer keuken tijdens weekeinden: Sharida Bhageloe en Willemein Poot

Ledenadministratie

Email: liw@knnv.nl

Contributie lid € 7,-- per jaar

Adreswijzigingen e.d. liw@knnv.nl en ledenadm@knnv.nl

Veelpoot

Sluiting kopij	Verschijnen Veelpoot
Week 50	Week 1
Week 11	Week 14
Week 24	Week 27
Week 37	Week 40